

Stenogrammid

XIII Riigikogu, VII Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 07.03.2018, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:06 Hädaolukorra seaduse, maksukorralduse seaduse ja riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse (riigikaitseliste töökohustuse arvestus) eelnõu (571 SE) kolmas lugemine

2. 14:08 Riigikogu otsuse "Janar Holmi riigikontrolöri ametisse nimetamine" eelnõu (582 OE) esimene lugemine

3. 14:42 Riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu (572 SE) teine lugemine

4. 14:47 Sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (558 SE) teine lugemine

5. 15:43 Vedelkütuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (536 SE) teine lugemine

6. 15:58 Väärteomenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (580 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:00 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, tere päevast täna teist korda! Alustame 7. töönädala kolmapäevast istungit. Eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Marko Pomerants, palun!

14:01 Marko Pomerants

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Riigikogu põhiseaduskomisjon otsustas oma eilsel istungil algatada Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu. Meie algatuse kohaselt saaks selles seaduses vääriliselt ära mainitud meie hümni helilooja Friedrich Pacius ja sõnade autor Johann Voldemar Jannsen. Eelnõu on väga hea ja selle headusest räägib põhiseaduskomisjoni nimel siis, kui see esimesele lugemisele jõuab, komisjoni liige Jaak Madison. Täna tähelepanu eest!

14:02 Esimees Eiki Nestor

Jaak Madison, palun!

14:02 Jaak Madison

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Nagu juba teada, siis Konservatiivne Rahvaerakond, meie fraktsioon esitab alati väga häid ja asjalikke eelnõusid. Nii ka täna. See tuleneb eelmise nädala neljapäeva Euroopa Parlamendi istungist, kus toimus kahetsusväärne hääletus seoses võimalike sanktsioonidega Poola Vabariigi suhtes, mis puudutab nende kohtureforme. Seda algatust toetas üle 400 Euroopa Parlamendi liikme, nende hulgas neli meie riigist valitud saadikut: Kaja Kallas, Tunne Kelam, Ivari Padar ja Indrek Tarand. Euroopa Komisjon läheb edasi Euroopa Liidu lepingu artikkel 7 rakendamisega, mis võib päädida näiteks hääleõiguse äravõtmisega Euroopa Nõukogus või ka majanduslike sanktsioonidega. Eesti Vabariigi valitsus ei ole siiani otsustanud, kas me oleme selles küsimuses pigem Poolat toetaval või Euroopa Komisjoni pooldaval seisukohal. Kuid nagu teada, on parlamendil riigis siiski kõrgem võim kui valitsusel ja meie ülesanne on kindlasti anda oma suunis, millise seisukoha peaks kujundama Vabariigi Valitsus. Seetõttu annab Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon menetlusse eelnõu "Riigikogu otsus "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele mitte toetada Euroopa Liidu lepingu 7. artikli rakendamist Poola Vabariigi suhtes"". Aitäh!

14:03 Esimees Eiki Nestor

Artur Talvik, palun!

14:04 Artur Talvik

Hea esimees! Head kolleegid! Nagu ikka, tuleb Vabaerakonna fraktsioonilt väga arukaid arupärimisi. (Naer.) Ja seekord tuleb meilt arupärimine seitsme allkirjaga. See on peaministrile ja puudutab Tartusse planeeritava rafineerimistehase eriplaneeringut ja detaile – miks valitsus üldse võttis ühe eraettevõtte puhul vastu sellise erandliku vormi nagu eriplaneering ja mida sellega tahetakse saavutada. Edasi tuleb siin veel igasuguseid eriplaneeringuga seotud küsimusi, kui kaugele sellega üldse minnakse jne. Loodetavasti saame peaministrilt väga asjalikke vastuseid. Aitäh!

14:05 Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud kaks arukat eelnõu, ühe aruka arupärimise ning arukas oleks tegutseda nendega edasi kodu- ja töökorra seaduse alusel. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

83 Riigikogu liiget on kohal.

1. 14:06 Hädaolukorra seaduse, maksukorralduse seaduse ja riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse (riigikaitseliste töökohustuse arvestus) eelnõu (571 SE) kolmas lugemine

14:06 Esimees Eiki Nestor

Alustame tänase päevakorra punktide käsitlemist. Kõigepealt on Vabariigi Valitsuse algatatud hädaolukorra seaduse, maksukorralduse seaduse ja riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu 571 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud hädaolukorra seaduse, maksukorralduse seaduse ja riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu 571. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu 571 poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Hädaolukorra seaduse, maksukorralduse seaduse ja riigikaitseliste sundkoormiste seadus on vastu võetud.

2. 14:08 Riigikogu otsuse "Janar Holmi riigikontrolöri ametisse nimetamine" eelnõu (582 OE) esimene lugemine

14:08 Esimees Eiki Nestor

Järgnevalt on Eesti Vabariigi presidendi Kersti Kaljulaidi esitatud Riigikogu otsuse "Janar Holmi riigikontrolöri ametisse nimetamine" eelnõu 582 esimene lugemine. Meenutuseks teile, et ametiisiku ametisse nimetamise otsuse eelnõu menetlemise kord on kirjas meie kodu- ja töökorra seaduse §-s 117. Eelnõu menetlemine toimub ühel lugemisel. Kõigepealt on juhtivkomisjoni ettekanne kuni 20 minutit. Ametiisiku kandidaadi ettekanne on kuni 5 minutit. Riigikogu liige võib esitada kummalegi ettekandjale ühe suulise küsimuse. Seejärel on läbirääkimised fraktsioonide esindajatele ja lõpphääletus. Lõpphääletus on salajane, kui keegi juhuslikult ei teadnud. Palun, põhiseaduskomisjoni ettekandja Helmut Hallemaa!

14:09 Helmut Hallemaa

Austatud esimees! Head kolleegid! Lugupeetud külalised, nende hulgas riigikontrolöri kandidaat! Me arutame täna kõrge riigiteenija ametisse nimetamist ja meil on laual otsuse eelnõu 582 riigikontrolöri ametisse nimetamiseks. Põhiseaduskomisjon arutas seda küsimust 19. veebruaril 2018, tulenevalt Vabariigi Presidendi Kersti Kaljulaidi põhiseaduse § 78 punkti 11 alusel tehtud ettepanekust nimetada sellele ametipostile Janar Holm. Põhiseaduse § 65 punkti 7 ja § 134 lõike 1 alusel nimetab

riigikontrolöri ametisse presidendi ettepanekul siinne saal. Põhjendades oma valikut, rõhutas president Kersti Kaljulaid kandidaat Janar Holmi väga pikaajalist tööd avalikus sektoris, sh ligi 20-aastast staaži Haridus- ja Teadusministeeriumis ning viimast ametiposti Sotsiaalministeeriumis. Peale selle on tal veel mitmelt ametipostilt saadud kogemused.

Komisjonis oli põhiküsimus, kuidas aitavad Holmi eelmised töökohad ja ametid kaasa sellele ametikohale asumisel. Komisjoni istungil osalesid sellel päeval kõik Riigikogu põhiseaduskomisjoni liikmed. Ettekande tegi Presidendi Kantselei juhataja härra Riisalo, kes rõhutas, et riigikontrolöri kandidaat on sellele ametikohale igati sobiv. President hindab kandidaadi varasemat töökogemust, samuti enda isiklikke kontakte temaga, ning peab teda igati vääriliseks sellele ametikohale.

Riigikogu põhiseaduskomisjoni liige Arto Aas tundis huvi Janar Holmi töö vastu Haridus- ja Teadusministeeriumis sellest ajast, kui tema oli minister. Sellel ajal olid mitmed poliitikavaldkonna kujundamise küsimused ministeeriumist väljas. Arto Aas tundis huvi, kas see on õige praktika ja kas selles on toimunud mingeid muutusi ning milliste asjade lahendamine jäi härra Holmil pooleli, millega veel praegugi Haridus- ja Teadusministeeriumis tegeldakse haridusvaldkonna paremaks suunamiseks. Vastustes nimetas Janar Holm sihtasutust Innove, mille töövaldkond on hästi suur ja lai ning mille tegevusalasse on antud ka päris mitmed poliitikakujundamise ülesanded, kuid need nihkuvad ettepanekutena tasapisi tagasi ministeeriumi haldusalasse. Muudes valdkondades tegeleb poliitika kujundamisega siiski Haridus- ja Teadusministeerium.

Komisjoni esimees Marko Pomerants tundis huvi, millist tagasisidet ja milliseid soovitusi andsid fraktsioonid Janar Holmile sellele tööpostile asumisel. Janar Holm vastas, et põhiliselt küsiti kahe valdkonna kohta: kohalike omavalitsuste töö auditeerimine ja auditid kaitsevaldkonnas. Omavalitsuste töö auditeerimise teemal toimus samuti diskussioon, seal võtsin sõna ka mina. Kui käidi välja praegu arutuse all olev kandidaat, siis oli jutuks see, et riigikontrolör ja Riigikontroll võiks teha sisulisi auditeid omavalitsuste töövaldkonnas. Seda põhiseadus praegu ei võimalda, selle kohta on ka Riigikohus teinud otsuse lähtudes põhiseadusest ja ka Euroopa kohaliku omavalitsuse hartast, mille Eesti on vastu võtnud ja kinnitanud. Härra Holm vastas, et see küsimus tuleb väga täpselt ja selgelt ära lahendada kohe töö algul. Tema täidab neid ülesandeid, mida nii Riigikogu kui ka kõrgeim kohtuvõim selles küsimuses ette näevad.

Jutuks oli ka see, et praegu töötab härra Holm Sotsiaalministeeriumis asekanclerina ja sellele ametipositsioonile asus ta kancleri kohalt. Kalle Laanet küsis, kas see on justkui tagasimineku. Meile kõigile ja ka mulle isiklikult meeldis väga vastus, et tegelikult ei ole vahet, kas sa oled kancler või asekancler, tähtis on see, milliseid ideid sa saad ellu viia ja missuguseid tööülesandeid täita. Tegelikult on Sotsiaalministeeriumi valdkond ja tööala asekancleri koht pärast hariduse valdkonnas töötamist hästi loogiline järgmine käik.

Ise tundsin huvi veel selle vastu, et kuivõrd härra Holmi teenistuslehel on ka kaupmeeste liidu tegevdirektori amet, siis kuidas aitab ettevõtlusega seotud valdkond ja kolmanda sektori, vabakonna juhtimise kogemus kaasa tema uuel ametikohal? Janar Holm vastas, et iga töökoht on oluline ning tegelikult on tähtis, et riigikontrolör saaks pildi ja ülevaate kõigilt elualadelt ja toimetaks valdkonnaüleselt. Aga ta rõhutas ka seda, et kõige suurema kogemuse sai ta töötades Haridus- ja Teadusministeeriumi kanclerina sel ajal, kui meil oli majanduslangus ja tuli tegelda kärpimisega. Ta soovitas sellist kogemust meile paljudele, sest see andis talle väga suure pagasi tuleviku töö jaoks. Komisjoni liige Lauri Luik küsis, millised on need esimesed asjad, esimesed tööülesanded ja prioriteedid, millega tulevane riigikontrolör kandidaadi rollist riigikontrolöriks saades tegelema asub. Janar Holm vastas, et need on kindlasti suurinvesteeringud, kõigi avalike teenuste pakkumine ja nende kvaliteet keskkvaliteetsest kuni kohaliku omavalitsuseni. Kohalike omavalitsuste poole pealt kindlasti efektiivsus, samuti rahaliste vahendite kasutamine ja demokraatia arendamise küsimused.

Komisjoni arutelu lõpuosas kerkis üles küsimus, et meie kodu- ja töökord annab praegu riigikontrolöri kandidaadile õiguse saada sõna kuni viis minutit. Sellise otsuse ka komisjon hiljem teeb, et sõnavõttuaeg võiks olla pikem, aga täna on meil küsimuste ja vastuste vóorus kindlasti võimalus saada riigikontrolöri kandidaadi käest kõigile huvitavatele küsimustele vastuseid.

Tuleb ka seda öelda, et president oli oma ettepanekut tehes saanud Janar Holmilt 27. jaanuaril kirjutatud nõusoleku sellele tööpostile asumiseks. Komisjon tegi ka vajalikud otsused ja need kõik olid konsensuslikud. Otsustati tuua see küsimus tänaseks meie ette siia saali ja korraldada salajane hääletus, sest seda nõuab Riigikogu töö- ja kodukord. Neid isikuid, kõrgeid riigiteenijaid, kelle puhul tuleb teha salajane hääletus, on kuus, ja üks nendest on riigikontrolör. Igaühel, igal Riigikogu liikmel on

põhiseaduslik õigus teha otsus lähtudes oma sisemisest veendumusest, samuti riigikontrolöri kandidaadi kogemustest, tööstaažist ja meile varsti esitatavast ettekandest. Aitäh!

14:18 Esimees Eiki Nestor

Kas põhiseaduskomisjoni ettekandjale on küsimusi? Aitäh, Helmut Hallemaa! Austatud Riigikogu, palun töövõimalust! Järgmine ettekandja on ametiisiku kandidaat Janar Holm. Palun!

14:18 Riigikontrolörikandidaat Janar Holm

Austatud esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Tänan teid selle võimaluse eest, et ma saan siin Riigikogu täiskogu ees riigikontrolöri kandidaadina kõnelda! Veebruari jooksul toimunud kohtumistel kõigis Riigikogu fraktsioonides ning ka kahes komisjonis sain tutvustada oma seisukohti Riigikontrolli rolli ja võimalike prioriteetide kohta. Sain väga väärtuslikku ja olulist tagasisidet ka teilt. Selle eest aitäh! Toon siiski lühidalt mõned rõhuasetused. Riigikontroll on loodud ja seatud sõltumatuks asutuseks, mille ülesanne on anda objektiivne pilt, kuidas keskvalitsus ja kohalikud omavalitsused neile usaldatud maksuraha kasutavad. Julgen pikka aega auditeeritu rollis olnuna – haridusministeeriumis ja nüüd ka Sotsiaalministeeriumis – väita, et Riigikontroll on kujunenud aastate jooksul professionaalseks, respektieritavaks ja tugevaks organisatsiooniks. Samas kerkis peaaegu kõigil kohtumistel fraktsioonides üles küsimus, mida tuleks teha selleks, et Riigikontrolli asjakohased soovitusel ei jääks riulile. Riigikontrolli kogemus näitab, et tegelikult valdavat osa soovitusi siiski arvestatakse. Selle nimel on ka kõik senised riigikontrolörid vaeva näinud. Siiski on endiselt asjakohane mõelda, kuidas suurendada Riigikontrolli soovitusel mõju. Võtmesõnadeks on siin auditeeritavate teemadel olulisus, soovitusel kvaliteet ja tegevuse nähtavus. Lahendused on Riigikontrolli ja ka auditeeritavate, tegelikult suurel määral ka parlamendi käes.

Oluline on koostöö riigieelarve kontrolli erikomisjoniga, kes on parlamendis Riigikontrolli otsene partner. Just see koostöö annab võimaluse muuta parlamendi autoriteedile toetudes Riigikontrolli tegevuse tulemusi veelgi nähtavamaks ja toetada soovitusel rakendamist. On ka ääretult tähtis, millisel viisil toimub suhtlemine auditeeritavaga – kas auditeeritav tajub, et rõhuasetus on vaid probleemidel, või on selle kõrval ruumi ka tunnustusele edu ja otsustusjulguse korral. Kas auditi tegemise põhjus on arusaadav ka auditeeritavale, avalikkusele ja Riigikogule? Kas sellest on kasu auditeeritavale endale probleemide lahendamisel? Kas ka Riigikogu liikmed ja Vabariigi Valitsus saavad Riigikontrolli töö tulemustest abi poliitika kujundamisel ja tegevustel kavandamisel? Need on küsimused, mida Riigikontroll on seni oluliseks pidanud ja millega kavatsen riigikontrolörilks nimetamise korral ka ise kindlasti edasi tegelda. Kindlasti ei saa tähelepanuta jätta riigikontrolöri võimalust ennetada probleeme, tuues võimalikud riskid ja probleemid esile juba ühe või teise otsuse/plaani ettevalmistamise ajal. Samas tuleb mõista, et Riigikontroll annab küll nõu, kuid otsustamisõigus ja ka vastutus on nendel, kes on selleks valitud ja seatud.

Lühidalt ka valdkondadest, millel Riigikontroll võiks minu hinnangul lähiaastatel fookust hoida. Need on järgmised: struktuursed reformid, suurinvesteeringud kõigis avaliku sektori valdkondades, avalike teenustel asja- ja ajakohasus, kättesaadavus ning kvaliteet. Samas on selge, et Riigikontrollil tuleb hoida tähelepanelikku pilku kogu avalikul sektoril, valdkondi ja erinevat ulatust välistamata. Riskihinnangutest lähtudes peab hoidma Riigikontrolli tööplaani võimalikult elavana.

Riigikogus toimunud kohtumistel joonistus välja kaks teemat, millest ka härra Hallemaa rääkis ja mis Riigikogu liikmetel hinnangul vajaks suuremat tähelepanu. Esiteks, kohalikud omavalitsused, mille puhul tõstatati peaaegu kõigjal küsimus, kas Riigikontrolli volitused avaliku sektori auditeerimisel võiks ulatuda ka kohaliku omavalitsuse enda vara kasutamisel, valdamisel ja käsutamisel tulemuslikkuse kontrollimiseni. Riigikohus on ligi kümme aastat tagasi asunud seisukohale, et see on vastuolus Euroopa kohaliku omavalitsuse hartaga. Siiski ma leian, et on võimalik analüüsida, kuidas saaks hinnata kohaliku omavalitsuse toimimisel tulemuslikkust liigselt omavalitsustel autonoomiasse sekkumata. Seda saab arutada Riigikogu põhiseaduskomisjoni, õiguskantsleri, Justiitsministeeriumi ja Riigikontrolli koostöös. Volitustel laiendamine ei ole aga kindlasti mitte Riigikontrolli enda, vaid siiski parlamendi otsustada. Teine teema, mis kohtumistel fraktsioonidega esile kerkis, oli soov, et Riigikontroll pööraks suuremat tähelepanu kaitsevaldkonnale. Riigikontroll on viimastel aastatel sellel teemal kompetentsust ja valmisolekut kasvatanud. Olen nõus, et Riigikontrolli tööplaani koostamisel tuleb sellele valdkonnale rohkem tähelepanu pöörata.

Kokkuvõtteks. Riigikontroll saab anda kodanikele kindlustunnet ja teadmist, et riik toimib

usaldusväärselt, et avalikus sektoris on sõltumatu ja asjatundlik institutsioon, kes ei jäta riske ja probleeme märkamata ega sobilikul viisil võimalikke lahendusi leidmata. Riigikontroll peab olema institutsioon, kelle soovitusel on argumenteeritud, kes oskab oma seisukohti lihtsalt ja arusaadavalt avalikkusele selgitada ning suudab seeläbi Eesti riigi arengut positiivselt mõjutada. Täna tähelepanu eest!

14:23 Esimees Eiki Nestor

Küsimused riigikontrolöri kandidaadile. Peeter Ernits, palun!

14:23 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Te olete oma töökarjääri jooksul olnud AS-i Hoolekandeteenused nõukogu esimees. Eile me arutasime siin tõsiselt hoolekandeprobleeme, tõsi küll, eelkõige küll rääkides vaimupuudega inimestest, hoolekandetasutustes olevast 3000 inimesest ja riigieelarvest rahastamisest. Kas teie arvates peaks Riigikontroll teie juhtimisel pöörama tähelepanu ka hooldekodudele ja kogu sellele temaatikale, vaatamata sellele, et see on suuresti kohaliku omavalitsuse pärusmaa?

14:24 Riigikontrolörikandidaat Janar Holm

Aitäh küsimuse eest! Jah, tõepoolest, ma olin selle aktsiaseltsi juht küll ainult viis kuud, aga see on piisav aeg, et ennast teemadega kurssi viia. Ma tean, et ka Riigikontroll on selle teemaga tegelnud ja mitte väga kauges minevikus. Kas Riigikontroll saab kohalike omavalitsuste vaates võtta mingisuguse rolli? Jah, põhimõtteliselt on see võimalik.

14:25 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel, palun!

14:25 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Austatud härra Holm! Meil on siin mitu aastat ja hästi palju räägitud riigireformist. Nüüd andsid eksperdid hinnangu, et valitsuse tööd selles valdkonnas ei saagi hinnata, sellepärast et polegi nagu õieti midagi tehtud. Milline on teie suhtumine riigireformi? Kas teil on kujunenud mingi terviklik arusaam sellest, mis on või mis peaks olema selle sisu, ja kas te näete siin avaliku raha otstarbekama kasutamise võimalusi?

14:25 Riigikontrolörikandidaat Janar Holm

Aitäh! Riigireform on suunatud sellele, et riik töötaks ise tõhusalt ega segaks ka ettevõtjate ja elanike enda toimimist. Täna on suurepärane võimalus rääkida sellest, et hommikul kell 9 arutasime töötukassa nõukogus, kuhu kuuluvad ka tööandjate ja töötajate esindajad, just nimelt riigireformi küsimust, mis on näiteks seotud karjääriteenuste ühendamisega alates järgmise aasta vahetusest. Haridus- ja Teadusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, töötukassa ja Innove koostöös valmistatakse seda ette ning selle tulemusel on võimalik tõsta efektiivsust ligi 15%, pidades silmas inimeste arvu, ja hoida riigi raha kokku pool miljonit kuni miljon eurot. Ma arvan, et riigireform hõlmabki umbes selliseid tegevusi, millega võib saavutada sama hea kvaliteedi säästlikumal viisil.

14:26 Esimees Eiki Nestor

Aivar Sõerd, palun!

14:26 Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Austatud härra Holm! Meil oli muidugi juba riigieelarve kontrolli erikomisjonis meeldiv võimalus teiega kohtuda ja vestelda, aga ma küsixin ühe küsimuse siiski veel. Teatavasti Riigikontrollil valmis hiljuti audit "Riigi ülesannete rahastamine Euroopa Liidu toetustest". Seal andis Riigikontroll soovitusel koostada riigi eelarvestrateegia osana üksikasjalik teave, kuidas valmistatakse Euroopa Liidu toetuste tõenäoliseks vähenemiseks järgmisel eelarveperioodil. Sotsiaalministeerium on koostanud Riigikontrollile vastuse – teie olete asekanstler, seega ilmselt osalenud selle formuleerimisel –

, et sellist tegevuskava pole tarvis ja kõik need küsimused saab lahendada riigi eelarvestrateegia koostamise käigus. Siin on aga nüanssides väike erinevus, mis puudutab Riigikontrolli seisukohta ja ministeeriumide seisukohta. Milline on teie kui riigikontrolöri kandidaadi seisukoht selles küsimuses?

14:27 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Aivar Sõerd! Aeg on läbi ja küsimus on ka selge.

14:27 Riigikontrolörikandidaat Janar Holm

Aitäh! Ma ei saa siin hetkel küll veel rolle eristada, see oleks pisut keeruline, aga ma siiski ütlen nii: selle vastuse mõte oli öelda, et plaan tuleb, aga lihtsalt riigi eelarvestrateegia raames, sellepärast, et programmid, mida rahastatakse Euroopa vahenditest, lõpevad eri perioodidel ja seda kõike on mõistlik kajastada RES-i piires. Igal juhul peab kõigil olema tegevuskava ühel või teisel viisil vormistatud nii, et toetuse ärakukkumise hetkeks valmis olla.

14:28 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

14:28 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud härra Holm! Mul on olnud õnnelik võimalus töötada üsna tihedalt koos kahe riigikontrolöriga. Kui küsida, mis neil ühist oli, siis see, et nad rääkisid tihti sellest, kuidas Riigikontroll on oma töö ära teinud, teatud soovitusi andnud ja järeldustele tulnud, aga pahatihti annab analoogne kontroll järgmisel korral jälle sama tulemuse. Tähendab, reaktsioon on üsna nõrk. Samas on meil selliseid asju, mis on ühiskonnas toimunud väga ammu – ma mõtlen näiteks sedasama VEB Fondi ja Riigikontrolli aruannet, mis viimati oli sellel teemal 2013. aastal. Mis teie arvate, kas oleks vaja siiski kõik asjad lõpuni viia või saab lubada mõnel n-ö uttu minna, kuna sellega on seotud ühiskonnas autoriteetsed inimesed? Millise tee teie valiksite?

14:29 Riigikontrolörikandidaat Janar Holm

Riigikontrolli tööpõhimõtted kindlasti ei võimalda lasta asju uttu kaduda. Riigikontrolli asi on tuua asjad udust välja ja hoida neid udu käest väljas.

14:29 Esimees Eiki Nestor

Helmen Kütt, palun!

14:29 Helmen Kütt

Täna, härra esimees! Austatud riigikontrolöri kandidaat! Kõigepealt ma tahan väga tunnustada teid selle töö eest, mida te olete teinud selle lühikese aja jooksul Sotsiaalministeeriumi tööala asekantslerina. Te olete tihti olnud tõepoolest riigikontrolörile vastuste kirjutaja väga erinevates ametites. Ma usun, et see kompetentsus, mille te olete omandanud, tuleb kasuks. Minu küsimus on aga selline: mida te plaanite esimesena? Mis on see poolelijäänud või esimene töö, mille tegemisega te alustate? Mida te hakkate auditeerima?

14:30 Riigikontrolörikandidaat Janar Holm

Aitäh! Juhul kui tänane hääletus läheb sellisel viisil, et ma saan alustada tööd riigikontrolörina, siis see ei ole mitte tühi maa, vaid seal on tööplaani ees. Riigikontrollil on juba praegu ees väga palju huvitavaid asju, kui vaadata punkte tööplaanis, näiteks esmaabi korraldus ja ka kõrgharidusreform, nii et teemasid on ees juba päris palju. Minu esimene huvi on teada saada, mis seisus asjad on, millised teemad on üleval, ja siis kindlasti koos tulevaste kolleegidega hinnata, millistele riskidele tuleks veel tähelepanu pöörata. Aga tuleb rõhutada, et töö käib. Kui vaadata tööplaani ja teostamisel olevaid auditeid, siis päris palju põnevat on juba töös.

14:31 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

14:31 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea kandidaat! Mul on selline küsimus: millisena te näeksite Riigikontrolli ja Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni koostööd? Nimelt on Riigikontroll ju puudutanud teemat, et avalikke ressursse kasutatakse kohaliku omavalitsuse kampaaniate ajal erakondade huvides. Kuidas te näete siin omavahelist koostööd?

14:31 Riigikontrolörikandidaat Janar Holm

Ma oskan öelda nii palju, et mis puudutab kohalike omavalitsuste kommunikatsioonikulusid, siis saan viidata täpselt sellelesamale Riigikontrolli tööplaanile – kodulehelt on võimalik sellega tutvuda –, et näiteks selline audit on tulemas. See on kindlasti paljudele abiks, et mõista, missugune on Riigikontrolli positsioon ja milline on üldse olukord.

14:32 Esimees Eiki Nestor

Inara Luigas, palun!

14:32 Inara Luigas

Aitäh! Austatud riigikontrolöri kandidaat! Mõni aeg tagasi tõi Rahandusministeeriumi esindaja riigieelarve kontrolli erikomisjoni istungil kokkuvõtte selle kohta, kuidas Vabariigi Valitsus või õigemini rahandusminister keeldus tegemast Euroopa Liidule taotlust selle kohta, et Eesti tuleks jagada justkui kaheks, saamaks lisataotlustega lisaraha Euroopa Liidust. Selle summa suurus on umbes 700 miljonit eurot. See kokkuvõte oli tegelikult hästi pealiskaudne. Juhtus aga nii, et Riigikontrolli ametnikud tulid esmaspäeval uuesti riigieelarve kontrolli erikomisjoni ja soovisid seda kõike uuesti siluda, nagu oleks kõik tehtud õiguspäraselt ja faktidele toetudes. Mitte ühtegi ametlikku dokumenti selle kohta pole riigieelarve kontrolli erikomisjon saanud. Ma vajutan täna rohelist nuppu, kui te lubate, et te teete selle kohta natuke analüüsi ja toote meile komisjoni need protokollid, Vabariigi Valitsuse otsuse jne.

14:33 Riigikontrolörikandidaat Janar Holm

Selles mõttes, isegi kui te punast nuppu vajutate, ma saan kinnitada, et see on teema, mille üksikasjadega ma ei ole väga kursis, kuigi olen ka lugenud ja märganud, mis toimub. Riigikontroll on selles suhtes oma seisukohti kujundanud. Ma olen kindlasti valmis tulema ja neid selgitama.

14:33 Esimees Eiki Nestor

Igor Gräzin, palun!

14:33 Igor Gräzin

Aitäh selle vastuse eest! Ma lihtsalt juristina tahtsin tähelepanu juhtida, et sul puudus igasugune vajadus eelmisele küsimusele vastata, sest see oli ebajuriidiline ja ebakorrektn. Kandidaat ei pea andma lubadusi tulevaste lahenduste kohta, vastasel korral on meil tegemist lahenduste korruptiivse ostmisega Riigikogus ja seda ma kindlasti ei toeta. Küll aga on filosoofiline probleem. Me oleme sageli kokku puutunud sellega, et kohalik omavalitsus ei tegutse kohalike inimeste huvides – ei ole mingit võimalust vaadata, kuhu nad lähevad või kuidas nad lähevad. Mida teha? Ühelt poolt peab kohalik omavalitsus olema hästi vaba – nõus. Kui me aga kõrvalt näeme, et tehakse valesti ja meil pole võimalik midagi teha, kusjuures ka seaduse järgi ei ole võimalik midagi teha, siis kuidas me võiksime sellest olukorrast pääseda?

14:34 Riigikontrolörikandidaat Janar Holm

Aitäh! Küsimuse algusele viidates, ma tajusin lõksu ja andsin oma vastusega võimaluse ka punasele nupule vajutada. Ma teen nii, nagu tegelikult on õige. Mis puudutab kohalike omavalitsusi ja nende tegevuse tulemuslikkuse kohta informatsiooni andmist tulemusauditite kaudu, siis see on seesama küsimus, millest ma siin vahepeal juba rääkisin. Ehk seaduses ei ole ette nähtud võimalust kohalike omavalitsuste raha kasutamise tulemuslikkust hinnata. See on see koht, mis on meil kõigis fraktsioonides jutuks olnud ning mida tuleb kindlasti uuesti analüüsida, et hinnata, mida saab teha. See ei tähenda, et kohalike omavalitsustega ei ole võimalik mitte midagi teha. Tegelikult see volituste piir, mis on Riigikontrolli seaduses antud, on üsna lai. Nendes piirides on võimalik ikkagi ka hinnanguid

anda. See vastus ei tähenda seda, et midagi ei ole võimalik teha, vaid lihtsalt küsimus on selles, et on mõningad kohad, mis vajaksid veel hinnangut ja analüüsi.

14:35 Esimees Eiki Nestor

Helmut Hallemaa, palun!

14:35 Helmut Hallemaa

Aitäh, esimees! Austatud riigikontrolöri kandidaat Janar Holm! Komisjonis oli juttu ka sellest, et Riigikontrolli esimene koostööpartner on Riigikogu ja riigikontrolöri jaoks riigieelarve kontrolli erikomisjon. Võib-olla sa kordad siinkohal üle, mismoodi sa seda koostööd näed. Ja küsimuse teine pool. Kui omavalitsustest rääkida, siis ükskõik kas sisulise auditeerimise õigus on või mitte – ma ise arvan, et seda ei peaks olema, ning meie põhiseadus näeb ette just niimoodi –, on suurim ja esimene koostööpartner kohalikes omavalitsustes revisjonikomisjonid. Kas sa oled jõudnud mõelda, mismoodi see koostöö ja nende komisjonide juhendamine võiks toimuda?

14:36 Riigikontrolörikandidaat Janar Holm

Kaks küsimust. Erikomisjoniga seoses ma arvan, et see tee, mis on praegu selle koostöö nimel sillutatud, on ju õige tee. Koostöö on päris hea. Ega auditeeritava positsioonist alati ei taju selle koostöö sügavust, kuid nüüd, olles natukene süvenenud, ma näen, et kontaktid on palju tihedamad kui need, mis auditeeritavale paistavad. Ma arvan, et neid tuleb lihtsalt edasi arendada ja süvendada. Riigikontroll peaks aga erikomisjonile võimalikult palju informatsiooni pakkuma. Mis puudutab kohalike omavalitsuste revisjonikomisjone, siis sellele küsimusele ma ei oska vastata, mul ei ole veel retsepti.

14:36 Esimees Eiki Nestor

Urve Tiidus, palun!

14:36 Urve Tiidus

Aitäh teile, juhataja! Lugupeetud riigikontrolöri kandidaat! Te kuulute Eesti tippametnike hulka, sellepärast küsin nii: mis on teie jaoks riigikontrolöri ametis kõige suurem väljakutse, kui te tõmbate kas või mingi võrdluse haridusministeeriumi kantsleri ametiga?

14:37 Riigikontrolörikandidaat Janar Holm

Jah, ma kuulun selle määratluse kohaselt nende 98 tippametniku hulka, kellega Riigikantselei tegeleb. Ma näen selles pigem tohutut võimalust, olen seda ka mitu korda öelnud. Kui meenutada härra Oviiri kõnet, mille ta pidas sellelt ametikohalt lahkudes, siis ta rõhutas, et tema kõige suurem tugevus sellel ametikohal töötades oli kogemus, mille ta oli saanud Justiitsministeeriumi kantslerina. Ehk tegelikult ta suutis näha olukordi ka auditeeritava pilgu läbi ja mõista, miks ühel või teisel viisil käitutakse. Ma hindan enda tugevusena kindlasti seda, et mul on väga hea kontakt väga paljudega nende 98 hulgast, ja see kontakt ei ole risk. Ega nende 98 tippjuhi vahel ei ole ka tohutut armastust, lihtsalt kõik teevad tööd ja täidavad oma tööülesandeid. Ma usun, et kui ma nendega räägin, siis nad saavad aru, et minu eesmärgid on üllad ja siirad ning ma tahan lihtsalt probleeme lahendada. Ma näen selles tohutut võimalust, mitte riski – kui küsimuse mõte oli see.

14:38 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, riigikontrolöri kandidaat Janar Holm! Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei olegi. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde. Tuletan kõigile meelde, et lõpphääletus on salajane.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Vabariigi presidendi Kersti Kaljulaidi esitatud Riigikogu otsuse "Janar Holmi riigikontrolöri ametisse nimetamine" eelnõu 582. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 582 poolt hääletas 64 Riigikogu liiget, vastu oli 10, erapooletuid ei olnud. Otsus on vastu võetud. Janar Holm on nimetatud riigikontrolöriks. Soovime edu!

3. 14:42 Riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu (572 SE) teine lugemine

14:42 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse algatatud riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu 572 teine lugemine. Riigikaitsekomisjoni ettekandja Margus Tsahkna, palun!

14:42 Margus Tsahkna

Lugupeetud esimees! Head Riigikogu liikmed! Soovin samuti siit Riigikogu puldist õnne uuele kõrgele riigiametnikule. Ühtlasi jätkame aga tööd. Riigikaitsekomisjon on saatnud tänaseks saali teisele lugemisele riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu.

Vabariigi Valitsus algatas eelnõu k.a 8. jaanuaril. Eelnõu esimene lugemine lõpetati k.a 24. jaanuaril.

Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, k.a 7. veebruariks kella 17.15-ks ei laekunud eelnõule väljastpoolt juhtivkomisjoni ühtegi muudatusettepanekut. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma k.a 12. veebruari, 15. veebruari ja 5. märtsi istungil.

Muudatusettepanekust paar sõna. Riigikaitsekomisjon esitas 12. veebruari istungil (konsensusega) eelnõu punkti 5 ehk § 3¹ lõike 2 kohta ühe täpsustava iseloomuga muudatuse, lisades pärast sõna "täitmine" sõna "isikule". Kaitseministeeriumi esindavad ametnikud toetasid riigikaitsekomisjoni muudatusettepanekut. Lisaks tegi riigikaitsekomisjon viis keelelist ja ühe normitehnilise täpsustuse, mis on eelnõu tekstis alla joonitud. Kaitseministeeriumi esindavad ametnikud toetasid ka neid täpsustusi. Riigikaitsekomisjon kiitis oma 2018. aasta 5. märtsi istungil (konsensusega) heaks eelnõu teise lugemise teksti ja seletuskirja.

Selle eelnõu kooskõlastamisel esitasid kaasatud Eesti Linnade Liit ja Eesti Kaubandus-Tööstuskoda eelnõu kohta oma arvamused, mis on ära toodud Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõu seletuskirja lisas. Riigikaitsekomisjon pakkus eelnimetatutele võimalust osaleda eelnõu aruteludel. Nendest osales riigikaitsekomisjoni istungil Eesti Linnade Liidu esindaja Anne Läns. Arutelude tulemusel toetas riigikaitsekomisjon linnade liitu ja nõustus, et eelnõu punktile 4, millega muudetakse riigikaitseliste sundkoormiste seaduse § 3 teksti, tuleb seletuskirjas anda § 3 lõike 4 osas (sundkoormiste täitmine) täiendav täpsustus. See on kirjas eelnõu teise lugemise seletuskirjas ning otstarbekuse huvides ei hakka ma seda praegu ette lugema.

Veel arutluse all olevast eelnõust. Eelnõu alusel tehakse esmased ja eelkõige sõjalise riigikaitse korraldamise seisukohalt esmavajalikud muudatused sundkoormiste määramiseks ja nende täitmise ettevalmistamiseks. Kehtiv riigikaitseliste sundkoormiste seadus jõustus 1995. aastal, mistõttu on selles harvemini kasutusel olevad mõisted, mis lähitulevikus vajaksid teistest seadustest ja muutunud õigusest tulenevat ühtlustamist. Näiteks on riigikaitseliste sundkoormiste seaduses kasutusel mõiste "kätteandmine", mis on samatähenduslik kõnealuses eelnõus ja teistes seadustes kasutusel oleva mõistega "kättetoimetamine". Ka seda oli vaja seletuskirjas täpsustada, et oleks ühiselt arusaadav: need on samasisulised terminid.

Riigikaitsekomisjon leidis, et prioriteet on eelnõuga tehtavad muudatused, seetõttu ei hakanud riigikaitsekomisjon käigu pealt samatähenduslike sõnade ühtlustamisega tegelema. Riigikaitseõiguse revisjoni 2017–2019 raames valmistatakse nagunii ette riigikaitseliste sundkoormiste seaduse põhjalikumad muudatused. Ma ise loodan, et esitatakse riigikaitseliste sundkoormiste seaduse uus terviktekst, milles võiks riigikaitse laiaast käsitlestest tulenevalt olla ka näiteks Siseministeeriumi valitsemisala määratavad sundkoormised.

Nüüd aga komisjonis langetatud menetlusotsuste juurde. Nagu ma mainisin, k.a 15. veebruari istungil otsustas riigikaitsekomisjon (konsensusega) esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda k.a 7. märtsiks. Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon samal istungil (samuti konsensusega) teha Riigikogule ettepaneku teine lugemine lõpetada. Suur tänu!

14:46 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Teie soovi korral avan läbirääkimised. Kuna tegemist on teise lugemisega, siis on kõigil võimalik läbi rääkida. Seda võimalust ei taha keegi kasutada.

Eelnõule 572 on esitatud üks muudatusettepanek, nagu te kuulsite, ja selle on teinud

riigikaitsekomisjon. Juhtivkomisjoni otsus on seda arvestada täielikult. Eelnõu 572 kohta esitatud muudatusettepanek on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 572 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

4. 14:47 Sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (558 SE) teine lugemine

14:47 Aseesimees Enn Eesmaa

Neljas päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 558 teine lugemine. Palun kõnetooli ettekandjaks sotsiaalkomisjoni esimehe Helmen Küti!

14:47 Helmen Kütt

Austatud eesistuja! Head ametikaaslased! Annan teile ülevaate, mis on vahepealsel perioodil toimunud eelnõuga 558 ehk sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga. Vabariigi Valitsus algatas 2017. aasta 4. detsembril sotsiaalhoolekande seaduse ja – tahan tähelepanu juhtida – maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 558, mida me siin 17. jaanuaril esimesel lugemisel ka koos arutasime. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 31. jaanuar 2018 kell 17.15. Muudatusettepanekuid esitas Riigikogu liige Monika Haukanõmm, neid oli viis. Teised Riigikogu liikmed ega fraktsioonid muudatusettepanekuid ei esitanud. Komisjon saatis 15. jaanuaril eelnõu ettevalmistamise käigus veel ka kirja paljudele koostööpartneritele ja huvirühmadele. Kiri saadeti Andmekaitse Inspektsioonile, Õiguskantsleri Kantseleile, Eesti Töötukassale, Eesti Linnade Liidule, Eesti Maaomavalitsuste Liidule, MTÜ-le Lastekaitse Liit, Eesti Noorteühenduste Liidule ja Eesti Õpilasesinduste Liidule. Kirjalikud vastused tulid meile Andmekaitse Inspektsioonist, Eesti Töötukassast, Lastekaitse Liidust ja Eesti Maaomavalitsuste Liidust.

Eelnõu algataja ehk Sotsiaalministeerium esitas kirja teel muudatusettepanekute tähtajaks, 31. jaanuariks kaalumiseks oma muudatusettepanekud. Kui me siin 17. jaanuaril ühiselt eelnõu menetlesime ja lugesime, siis oli selle pealkiri, nii nagu ma alguses teile ütlesin, sotsiaalhoolekande seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, ning ettekandjaks oli tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski. Muudatusettepanekud, mis Sotsiaalministeeriumist tulid, kandsid aga teise ministri ehk sotsiaalkaitseministri allkirja, ja need ettepanekud puudutavad väga selgelt just nimelt seda poolt. Ja nüüd olekski vaja – ka tulenevalt nendest muudatustest, mis komisjonis läbi hääletati – muuta eelnõu pealkirja, kuna muudetakse ka mitut teist seadust. Sellepärast ongi täna siin laua peal eelnõu, kus on sisuliselt sama tekst, aga mille pealkiri on teine.

Komisjon pidas ettepanekute arutamiseks kokku neli istungit, mis olid 5., 13. ja 19. veebruaril ning 5. märtsil. Ja me hakkasime muudatusettepanekuid väga põhjalikult arutama just nimelt 5. veebruaril. Ütlen kohe algatuseks, et jutt on eelnevalt mainitud Monika Haukanõmme viiest ettepanekust ja Sotsiaalministeeriumi kirja teel lisatud ettepanekutest, mis täiendavad käibemaksuseaduse ja täitemenetluse seadustiku sätteid ning muudavad eelnõu pealkirja. Lisaks oli tehnilisi ettepanekuid sotsiaalhoolekande seaduse korrastamiseks.

Ütlen ausalt, et meie komisjoni istungile oli kutsutud ka MTÜ Händikäpp juhatuse liige Margit Rosental-Tustit, kes pöördus tegelikult juba detsembris sotsiaalkomisjoni poole murega, et meil teatud teenuste, hoolekandeteenuste puhul käibemaksuvabastust ei ole. Ja peale seda, kui Margit tõi välja just nimelt isikliku abistaja teenuse, ehk tema ärakuulamise järel oli kõigile selge, milline on valitsev olukord. Osal teenustel on käibemaks ja osal ei ole käibemaksu. Seega on mõne teenuse hind teistest tunduvalt kallim ja inimesed saavad seda vähem osta, sest käibemaks annab sellele summale juurde. Kõik olid seda meelt, et probleem tuleb lahendada.

Maris Lauri tõi väga põhjendatult välja – ka teised sotsiaalkomisjoni liikmed toetasid teda –, et see ei ole päris hea õigusloome tava, kui tuuakse sisse need teemad, mida seaduseelnõu algses versioonis ei olnud. Me pöördusime ka ministeeriumi ametnike poole, et nad võiks nende asjadega varem tegeleda. Aga kui me neid muudatusi praeguse eelnõu külge ei liida, neid seal ei kajasta ja algataksime selle seaduse teist rada pidi, siis see tähendaks seda, et need muudatused saaksid jõustuda võib-olla alles järgmise aasta 1. jaanuaril.

Sellest tulenevalt oli meil pikk arutelu ja saadi vastused paljudele küsimustele – need kõik on ka protokollis olemas, ma kõikidel ei peatu. Komisjon otsustas järgmisele ehk 13. veebruari istungile ära kuulamiseks kutsuda veel Eesti Töötukassa töötuse ennetamise ja oskuste arendamise osakonna juhataja Kerstin Hollandi. Taheti saada selgust, et kui mittehõivatud või mitteaktiivsed noored, kellest eelnõu eelkõige räägib, tegelikult tahaksid teenuseid, siis mida on töötukassal neile juba praegu pakkuda. Võib-olla ei ole need noored sinna lihtsalt teed leidnud.

Ministeeriumi tööhõive osakonna nõunik Lii Pärk selgitas, kuidas on läinud tugisüsteemi katseprojektiga, nõuannete ja info kogumisega kahes omavalitsuses ehk Tartus ja Võrus. Andmekaitse Inspeksioon andis selle läbiviimiseks teadusuuringu loa. Seejärel keskendus Kerstin Holland pikemalt just nimelt sellele, kuidas töötukassa tegutseb, sh kuidas ta pakub noortele väga erinevaid võimalusi. Jüri Jaanson leidis, et ei ole õige kasutada terminit "mitteaktiivne", kuna see on väga stigmatiseeriv. Lii Pärk nõustus sellega. Esitati küsimusi ka selle kohta, et kui inimene tegeleb näiteks spordiga ja on klubi liige, siis ta ei kajastu üheski registris. Väga aktiivne komisjoni liikmete arutelu ka peale seda, kui olime saanud väga põhjaliku ülevaate töötukassa esindajailt, tõi igal juhul palju-palju selgust.

Järgmisel istungil ehk 19. veebruaril toimus komisjonis muudatusettepanekute hääletus. Esimene muudatusettepanek puudutas pealkirja. Ja ehkki meil oli esimesel komisjoni istungil arutelu, et see ei ole hea õigusloome tava kohane, arvestati seda muudatusettepanekut täielikult: kõik 6 komisjoni liiget olid poolt. Järgmise muudatusettepaneku oli esitanud Monika Haukanõmm. See muudatusettepanek muutis eelnõu loogikat, mida tegi tegelikult enamik Monika Haukanõmme ettepanekutest. Need olid väiksemapoolse riive ja sellise tegutsemise vastu, et noore poole pöörduakse juba siis, kui andmeid on eelnevalt töödeldud, ja küsitakse siis nõusolekut, kas ta soovib sellega jätkata. Ettepanekute järgi peaks noor nagu ise pöörduma. Enamik nendest viiest esitatud ettepanekust tulenes sellest loogikast, et praegune eelnõu sekkub liialt privaatsjadesse või rikub andmekaitse põhimõtteid.

Muudatusettepanek nr 2 jäi arvestamata: 4 poolt, 4 vastu, 1 erapooletu. Ettepanek nr 3 oli sotsiaalkomisjonilt ja seda arvestati täielikult. Ettepanek nr 4 oli Monika Haukanõmmelt ja seda ei arvestatud. Ettepanek nr 5 oli ka Riigikogu liikmelt Monika Haukanõmmelt, jäi arvestamata: poolt 4, vastu 5. Ettepanek nr 6 oli samuti Riigikogu liikmelt Monika Haukanõmmelt, jäi arvestamata: poolt 4, vastu 4, erapooletuid 1. Riigikogu sotsiaalkomisjoni ettepanekut, mis puudutab täitemenetluse seadustiku muutmist, arvestati täielikult: 6 poolt. Ja viimast, 9. muudatusettepanekut, mis puudutab jõustumisi, arvestati ka täielikult: poolt 5, erapooletuid 4, vastu ei olnud keegi.

Tehti ka otsused: võtta eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada, saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 14. märtsiks ja viia siis läbi ka eelnõu lõpphääletus. Kõik need otsused olid konsensuslikud. Me jätkasime eelnõu arutelu veel ka 5. märtsil, kui me kiitsime heaks teise lugemise menetlusdokumendid. Kõik needki otsused olid konsensuslikud. Aitäh! Vastan hea meelega küsimustele.

14:57 Aseesimees Enn Eesmaa

Nendest esimese esitab Aivar Kokk.

14:57 Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea komisjoni esimees! Kui see oli siin saalis esimesel lugemisel, siis öeldi, et seda kuskil mujal riigis ei tehta. Ka mul endal tekib küsimus, miks me oleme teinud sellise seaduseelnõu, millega hakatakse meie laste taga nuhkima. Kes on need ametnikud, kellele sellised õigused antakse? Millise seadusega antakse õigused kõikide nende teemade puhul kuskile süsteemi sisse logida? See on väga oluline, kes on need ametnikud ning millised kohustused ja õigused selle tegevusega kaasnevad. Me ju teame, et igasugusesse süsteemi minekuks antakse inimestele õigused, näiteks vallasekretäril on teatud õigused. Kas need on ikkagi väga selgelt siia kirja pandud, ma ei osanud vaadata? Äkki sa aitad?

14:58 Helmen Kütt

Suur aitäh selle küsimuse eest! Kõigepealt ma pean midagi ütlema selle kohta, et Eestis tahetakse esmakordselt sellist pilootprojekti läbi viia. Eesti oli esimene, kes Skype'i leiutas, ja ka väga palju muid asju on esmakordselt Eestis tehtud. See, millele te viitate, ei pruugi alati olla halb – et miks me algatame midagi, mille puhul on juba ette teada, et see on halb. Teiseks, endise maavanemana ja omavalitsustööga kursis oleva inimesena te olete väga hästi selle kõige kursis. See küsimus on selles mõttes kummaline, aga ma püüan sellele vastata.

Praeguse lastekaitseseaduse põhjal reageerivad kohaliku omavalitsuse sotsiaalametnikud, kui keegi pöördub sellise infoga – on see naabrilt, inimeselt tänavalt või isegi telefonikõne –, et üks laps või nooruk on hädas. Meil kõigil on kohustus teavitada lapsest, kui ta tundub meile hädas olevat. Need väga hästi koolitatud sotsiaaltöötajad – neile on väga ranged nõuded –, kes on igas omavalitsuses, lähevad juba praegu andmebaasidesse, näiteks elanikeregistrisse, ja teevad kodukülastusi. Nad sekkuvad kõige pühamasse: kodusesse, sellesse, mis toimub perekonnas. Selle õiguse annab neile juhtumikorralduse töö ja see, et keegi on teatanud, et seal võib olla probleeme. Teiseks ei suruta mitte kellelegi midagi peale. Kuus omavalitsust on avaldanud soovi osaleda pilootprojektis ja oma noorte aitamises. Nad peavad tegema taotluse, et selleks luba saada. Üks konkreetne isik, sotsiaalosakonna töötaja, töötleb neid andmeid, aga ainult siis, kui omavalitsus seda soovib. Lisaks sellele ütlesid need kuus omavalitsust juba enne seda eelnõu ja peale seda, kui viidi läbi katseprojekt teadusuuringu loaga, mille väljastas Andmekaitse Inspeksioon, et nad näevad suurt probleemi selles, et need noored ei tee tegelikult midagi – ka infopuuduse tõttu, sh sellepärast, et nad ei tea võimalusest saada omavalitsuselt teenuseid. Nad on väga tihti haigekassa poolt kindlustatud. Kui nad ei ole hõivatud ükskõik kus õppimisega, ei ole ka kaitseväes või isegi vanglas, on nad tegelikult haigekassa poolt kindlustatud. Ja kui nad on praegu sellises seisus, siis on suur tõenäosus – see ei ole mitte Eestis leiutatud, see suur tõenäosus tuleb teistest uuringutest, mis on läbi viidud nii Euroopas kui ka teistes riikides –, et väga suur hulk nendest on 20, võib-olla ka 30 aasta pärast ikka kellegi ülalpeetavad, kes ei tule toime ka tööturul.

See on põhjus, miks kuus omavalitsust ja nende haritud sotsiaaltöötajad nende andmetega tegelema hakkavad. Ja kui noor ütleb esimese pöördumise järel, et ta ei soovi ega taha abi, siis menetlus lõpetatakse. Senine olukord, kus me oleme lootnud, et küllap noored ise pöörduvad, on toonud kaasa selle, et peale koolist väljalangemist – tegelikult peaksid need noored juba varem huviorbiidis olema, et nendega tegeletaks enne, kui nad koolist välja langevad – on nad 17-aastased, neil puudub koolikohustus, ja nad on perede, lähedaste, tihti ka vanavanemate ülal pidada. See on põhjus, miks on omavalitsused soovinud midagi ette võtta.

Hästi oluline on selle seaduseelnõu puhul veel see, et aastal 2020 on kohustus teha ülevaade, analüüs. Selle põhjal otsustatakse, kas sellise abi pakkumisega minnakse edasi – kas senine tegevus on vilja kandnud, kas sellel on tulemusi, kas mitteaktiivsete noorte arv on vähenenud. Näitena tahan veel tuua, et kui Eestis on üldine töötuse protsent väga hea, st meil on vähe töötuid, siis noorte hulgas on see protsent tunduvalt halvem. Nende puhul me ei ole nn heas kirjas. Tõsi, seda on ka mujal Euroopas palju, et noored ei ole tööga hõivatud ega ka mitte töötukassas arvel. Kohtusin istungivabal nädalal sotsiaaltöötajatega. Suured probleemid noortega hakkavad siis, kui on juhtunud õnnetus, kui nad vajavad arstiabi – siis nad ilmuvad huviorbiiti. Esmaabi antakse muidugi ära, aga siis pöördutakse sotsiaalameti, kohalike omavalitsuste poole ja palutakse garantiikirja järgmiste meditsiiniteenuste saamiseks. See on probleem. Aga aitäh küsimuse eest! See teema vajas tegelikult selgitust.

15:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Tarmo Kruusimäe.

15:03 Tarmo Kruusimäe

Täna, hea asespiker! Hea ettekandja! Ma tuginen nüüd neile kuuele vallale. Me anname need õigused ainult nende kuue valla sotsiaaltöötajatele, kus me teeme pilootprojekti, mitte üle Eesti. Ma ei saa ikkagi aru, miks me peame selle pilootprojekti pärast seadust muutma ja aastal 2020 sellesama seaduse tühistama. Kas see on kellegi kinnisidee – miks me seda nii suuremahuliselt menetleme? Kui veel mõni vald soovib pilootprojekti jooksul selle väga geniaalse algatusega liituda, siis me peame siia Riigikokku tulema ja hakkama seadust muutma, et sinna järgmist kohalikku omavalitsust sisse kirjutada. See on küsimuse üks pool. Teine on see: juhul kui noor ütleb, et ta ei soovi praegu abi, siis millal on tal võimalus uuesti abi saada?

15:04 Helmen Kütt

Aitäh! Tegelikult on see hästi oluline küsimus, mille te esitasite ja millel me ka esimesel lugemisel pikalt peatusime. Need kuus omavalitsust on tõesti pilootprojekti osalised, nad on soovi avaldanud. Ka kõikidel teistel on võimalik esitada taotlus ja osaleda. Selleks, et nad saaksid liituda, on planeeritud lisavahendid, raha, sest kahtlemata toob see omavalitsusele kaasa teatud halduskoormuse

suurenemise. Võib-olla on vaja ka uus töötaja tööle võtta. Nii et sellega on nii, et kuus omavalitsust on avaldanud soovi, nemad on valmis olema pilootprojektis, aga kõigil teistel on täpselt samamoodi õigus soovi korral liituda. See on üks asi.

Teine hästi oluline teema on, miks ei ole praegu teie ees sellist seadust, kus on sees juba kõik omavalitsused üle Eesti. Isegi siis, kui seda kõike ette valmistati, taotleti tugisüsteemi katseprojektiks Andmekaitse Inspeksioonilt teadusuuringu luba – ilma seaduseta ei saa sellist pilootprojekti teha. Me olemegi täna siin saalis selleks, et võtta vastu seadus, mis annab kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajale õiguse tegutseda. Kui kohalik omavalitsus pöördub sooviga teha noortega sellist tööd, siis ta saab selle õiguse. Tegu on konkreetse isikuga, kes võib neid registreid kasutada, ja see kõik on jälgitav: igast registrikasutusest jääb maha logifail, nii nagu me näeme ka e-tervises, kes on meie andmeid vaadanud. Nii et kui me selle seaduse vastu võtame, siis on ka kõigil teistel omavalitsustel, kes soovivad, võimalik esitada taotlus ja selles projektis osaleda. 2020 on see aeg, kui tehakse analüüs: kui see projekt on vilja kandnud ja häid tulemusi andnud, siis jääb see seadus ja jääb see võimalus kõigile. See analüüs on vajalik, et jätkata ja edasi vaadata. Kui see projekt ei kanna vilja – meil on ikka väga suur hulk noori, kes ei ole tööga hõivatud –, tuleb jälle esmakordselt Eestis midagi muud välja mõelda. Viimane teie esitatud küsimus oli, mis saab noorest, kes praegu abist keeldub, et millal ta siis abi saab. Vahel on nii, et noor ise ei pöördu või tema pereliige või naaber ei teata, et midagi on halvasti, keegi on hädas, aga sotsiaaltöötaja läheb ise kohale. Ja kui noor on eelmisel päeval abist keeldunud, aga tal tekib järgmisel päeval probleem ja ta läheb töötukassasse või sotsiaalametisse, siis kaetakse kõik tema vajadused, täidetakse tema soovid – sel päeval, kui noor pöördub. Kui ta ütleb ei ja ta ei pöördu, siis teda ei tülitata kümme aastat. Aga esimesel pöördumisel rakenduvad kõik need meetmed, mida noor sel hetkel vajab.

15:06 Aseesimees Enn Eesmaa

Aivar Kokk.

15:07 Aivar Kokk

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja, kõigepealt tänan väga informatiivsete ja sisukate vastuste eest, mis tegid paljud asjad selgemaks. Aga mul on veel üks küsimus: millist abi need noored tegelikult saavad? Ma hindan ka sotsiaaltöötajaid, kes on väga töökad ja kelle päevad on pikad. Nüüd me anname neile midagi juurde ja nad teevad kindlasti ka seda suure südamega, aga kuidas nad ikkagi saavad aidata inimest tööle vms? Ma saan aru, et mõned meetmed on ka sellised, mille puhul saab väikese postkaardi saata. Võib-olla sa oskad seda täpsustada? Teine küsimus on selle kohta, et see seadus hakkab kehtima juba 15. aprillist. Kas selleks kehtimapanekuks ei ole liiga lühike aeg jäetud? Ma saan aru, et kuus omavalitsust on võib-olla pilootprojektiga nii kaugel, et nad ei pea rohkem midagi selgitama.

15:07 Helmen Kütt

Suur aitäh! See on tõesti põhjus, miks me tahtsime sotsiaalkomisjonis kohtuda nii töötukassa inimestega kui ka saada Tugilalt informatsiooni. Ega siis sotsiaaltöötajad ise ei hakka korraldama noorte tööleminekut. Selleks on ikka head partnerid: töötukassa, noorteorganisatsioonid, noortekeskused omavalitsustes ja lisaks veel üle-eestilise võrgustikuga Tugila. Tihti on just informatsioonist puudus. Ja kui nendel kuuel omavalitsusel ja nende sotsiaaltöötajatel on see nimekiri, millised noored ei ole praegu tööle rakendatud, siis nad ei saada postkaarte mitte kõigile, vaid ainult nendele noortele. Ma arvan, et on üpris solvav saata postkaart infoga, et sa saad tööle minna jne, sellele inimesele, kes on kodus ja saab vanemahüvitist või on isa- või emapuhkusel. Tema teeb maailma kõige ilusamat tööd: kasvatab oma lapsi. Need postkaardid või telefonikõned lähevad neile, kes ei ole ühegi sellise tegevusega hõivatud.

Ka Tugila esindaja, kes esines siin konverentsisaalis – meile anti sellest ju põhjalik ülevaade –, selgitas, mida noortekeskused teevad. Sealt tuli väga ilusti välja, et esimene ei, kui noored pöörduvad noorte poole, ei tähenda sugugi alati ei-d: tihtipeale võtavad noored hiljem juba ise ühendust ja tulevad kohale. Kui näiteks sotsiaalametile öeldakse ei, siis see ei tähenda ei-d MTÜ-le või kellelegi teisele. Piisab ka sellest, kui sotsiaalamet oma vestluse või kohtumise käigus informeerib noori nende õigustest, kui nad siiski otsustavad abi küsida, ja sellest, kuhu pöörduda: kui end töötuna arvele võtta, saab töötukassast haigekassa kindlustuse, samuti koolitusi, täiendusõpet.

Meil on praegu ka väga-väga häid kutsekoole. Toon jälle Viljandi näite – ma ei oleks ju mulk, kui ei

kiidaks seda süsteemi, mis on selles maakonnas üles ehitatud. Vana-Võidu kutsekooli võetakse isegi neid õppima, kes ei ole lõpetanud üheksa klassi, vaid kuus või seitse klassi, et nad saaksid mingi ameti. Kui pea on kõva, siis käed võivad olla väga töökad ja väga tublid. Sellised on seal need lisavõimalused: ameti kõrval on võimalik saada ka põhiharidus. Ja toon veel ühe hea näite Viljandi kohta, sest ikka räägid ju sellest, mida hästi tead ja armastad. Kui paar aastat tagasi õppis Viljandi Täiskasvanute Gümnaasiumis 100 noort, siis nüüd on neid seal ligi 300. See näitab seda, et ka noored saavad aru, et ilma hariduseta ja oskusteta lihtsalt ei saa.

Kas ma jätsin millelegi vastamata? Muide, sotsiaaltöötajatest veel nii palju, et neile tuleb tõepoolest lisakoormust juurde ja selleks on ka lisavahendeid. Need kuus omavalitsust on soovi avaldanud ja neid on ette valmistatud, koolitatud: nad teavad, kuidas seda teha. Teistele avab Sotsiaalministeerium taotlusvoorud hiljem. Seadus rakendub 15. aprillil, aga taotlusvoorud avanevad hiljem ja sotsiaaltöötajatele viiakse läbi infopäevi. Kuna 20. märts on rahvusvaheline sotsiaaltöö päev, kasutan juhust ja soovin kõigile Eesti tublidele sotsiaaltöötajatele palju õnne selle saabuva päeva puhul. Jõudu, mõistust ja jaksu teile, selleks et seda tööd suure südame ja armastusega edasi teha!

15:11 Aseesimees Enn Eesmaa

Tarmo Kruusimäe.

15:11 Tarmo Kruusimäe

Täna! Mina tervitan siis 12. augusti puhul kõiki noorsootöötajaid. Ma saan aru, et sotsiaaltöötajatele tuleb palju tööd juurde. Me võime siis ju eakatega tegelemise järele noorsootöötajate peale lükata – see oleks igapäevane pädevuse arendamine. Ma küsin ettevõtlusandmete kohta. Mis on need nn ettevõtlusandmed? Kui noor on rajanud osaühingu, siis kas me saamegi teada selle nime või me hakkame vaatama ka muid andmeid: kellega koos on ta osaühingu rajanud ja mis otstarbel? Ja kui palju sellest abi on?

15:11 Helmen Kütt

Kui noor on rajanud osaühingu, siis ta on ju tööga väga hõivatud: ta on ettevõtja. Kui keegi kuulub kuskile nõukogusse, inimene on sel moel mitteaktiivne, siis see näitab, et ta on ka ettevõtlusega hõivatud – teda ei puudutata ega sorgita. (Hääl saalist.) Ma kuulsin sealt küsimust SMS-laenude kohta. Meil on olemas ka selline teenus nagu võlanõustamisteenus, mida pakuvad kohalikud omavalitsused, needsamad tublid sotsiaaltöötajad või kokkulepitud, nende leitud partnerid.

15:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Monika Haukanõmm!

15:12 Monika Haukanõmm

Härra juhataja! Head Riigikogu liikmed! Alustuseks ütlen kohe seda, et Vabaerakond teeb ettepaneku eelnõu 558 teine lugemine katkestada. Ma selgitan nüüd, miks. Seda põhjusel, et tegemist on eelnõuga, millest kujunes esimese ja teise lugemise vahel täiesti ootamatult kobareelnõu, kus on Sotsiaalministeeriumi ettepaneku põhjal viidud kokku kaks omavahel täiesti seostamatut teemat. Algne eelnõu on endale juba rahvasuus nime saanud: noorte järgi nuhkimise eelnõu, millega sotsiaaldemokraadist tervise- ja tööminister soovib anda omavalitsustele omaalgatusliku õiguse teha päringuid kõigi oma territooriumil elavate 16–26-aastaste noorte kohta. Eesmärk on teada saada, kas nende hulgas on mõni selline, kes ei õpi, ei tööta, ei ole töötuna arvel või kes on mõnel muul põhjusel mitteaktiivne. Selliste andmepäringutega eri registritesse soovitakse teada saada, kas keegi neist kuni 26-aastastest noortest võiks vajada omavalitsuse abi.

Lühidalt asja olemusest. Noorte käitumise hindamine on loomulikult vajalik. On väga palju inimesi, eriti noori, kes on tööjõuturult eemale jäänud, ja neid on kindlasti vaja kuidagi aidata. Eelnõu seletuskirja kohaselt võimaldatakse omavalitsusel pakkuda potentsiaalselt abi vajavatele noortele proaktiivset tuge tööturule ja haridusellu naasmiseks. Kuid kes oleks uskunud, et sellise ülla tegevuse üks vahend on noorte isikuandmete loata töötlemine ehk omaalgatuslik nuhkimine? Kui vastava eelnõuga välja tuldi, reageerisid sellele kohe nii Andmekaitse Inspeksioon kui ka õiguskantsler, viidates asjaolule, et sellisel moel andmete töötlemine on põhiseadusega vastuolus. Õiguskantsler asus isegi seisukohale, et

sisuliselt on tegemist eraelu puutumatuse riivega, mida püütakse põhjendada pea kõigi põhiseaduse §-s 26 toodud põhjustega, alates tervise kaitsest ja lõpetades kõlbluse kaitsega. Esitatud põhjendused kõlavad kunstlikult.

Ma usun, et paljud meist on lugenud Orwelli raamatut "1984". Need mõistavad, et siin sobiks öelda ka, et Suur Vend on otsustanud Eestis toimetama hakata. Tegemist on järgmise sammuga keelamise ja käskimise ühiskonna poole, sest riik ju teab, mida noortel vaja on, kuigi ta ise seda veel ei tea ega saa asjast arugi. Aitaks hoopis ennetus. Esiteks on juba kehtivas sotsiaalhoolekande seaduses olemas kõik hoovad statistiliste andmete kogumiseks ja analüüsimiseks. Teiseks ei tohi unustada, et noorte mitteaktiivsusega tegelemisel on kõige suurem roll ennetustegevusel.

Ka siinkohal tuleb nõustuda õiguskantsleri seisukohaga. Mõned märksõnad: soodustada haridusasutustesse sisseastumist ja seal püsimist, sobivad erialad ja paindlikud õppimisvõimalused, praktikavõimalused, senisest veel tõhusam toimiv karjäärinõustamine, paindlikud ja lihtsad töösuhted jms. Kui võtta eesmärgiks pelgalt noorte teavitamine Rajaleidja, Eesti Töötukassa ja teiste pakutavatest teenustest, siis on selleks ka muid kanaleid (nt pimepostitused), mis on üksikisiku seisukohalt ja eraelu puutumatust silmas pidades oluliselt vähem riivavad kui eelnõus ette nähtud isikute profileerimise katse ning riigile rahaliselt vähem koormavad.

Meie ees olev eelnõu on kõige ilmekam näide õigusnormide loomise kohta seal, kus neid tegelikult vaja ei ole. Ei ole ka piisavalt argumenteeritud ega suudetud selgitada, miks on vaja sellisel määral noorte eraellu sekkuda. Seega oleme seisukohal, et abi vajavaid noori on vaja aidata, kuid inimene peab ise abi saamiseks pöörduma või keegi hädas olemisest märku andma.

Palun lisaaga!

15:17 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

15:17 Monika Haukanõmm

Oleme eelnõus olevatele vigadele korduvalt tähelepanu juhtinud ja esitanud ka oma muudatusettepanekud.

Nüüd aga eelnõu kobareelnõuks muutumise juurde. Esimese ja teise lugemise vahel tegi Sotsiaalministeerium ettepaneku lisada siia juurde isikliku abistaja teenuse käibemaksust vabastamine. Juhin tähelepanu, et 1. jaanuaril 2016 hakkas kehtima sotsiaalhoolekande seaduse uus redaktsioon. Kahetsusväärset on sealt paljusid puudega inimesi ja nende toimetulekut toetava isikliku abistaja teenuse käibemaksuga maksustamise erinevus tõesti välja jäänud. Praegu on see teenus käibemaksuga maksustatud ja kahtlemata on ebaõiglast olukorda vaja kiiremas korras muuta. Selle vastu ei ole keegi. Samas on täiesti arusaamatu ja mõistetamatu, miks Sotsiaalministeerium, kes on isikliku abistaja teenuse maksustamise murest ammu teadlik, pole seda muudatusettepanekut juba varem teinud. Möödas on üle kahe aasta. Ka MTÜ Händikäpp juhtis eelmise aasta novembris sellele kitsaskohale kirjalikus vormis tähelepanu. Seega ei tulnud see ministeeriumile kindlasti üllatusena ning tahaks küsida, miks nad ei algatanud omaalgatuslikult juba varem eraldi seadusmuudatust. Miks on sellega nii kaua venitatud? Ja miks on vaja oluline ja vajalik muudatus enne teist lugemist täiesti sobimatu eelnõu juurde lisada?

Nüüd me olemegi küsimuse juures, kuidas peaks Riigikogu liige hääletamisel käituma, kui algset eelnõu ei saa mitte kuidagi toetada, kuid lisatud muudatusettepanekut kohe kindlasti peab toetama. Ei saa ju korraga ühe eelnõu puhul olla vastu ja poolt, sest lõpphääletus on terviklik – lihtsalt ei saa olla. Kuna hea muudatuse poolt on vaja hääletada, et anda puuetega inimestele võimalus saada natuke rohkem teenust – see muutub ju abivajajale kättesaadavamaks ja taskukohasemaks –, tuleb paratamatult anda hääli ka täiesti sobimatule eelnõu nuhkimise osale. Tahaks öelda, et väga kaval samm, selleks et saada oma tahtmist, kuid see ei ole aus ega kuidagi kooskõlas hea õigusloome tavaga.

Seega ongi meil ettepanek katkestada kobareelnõu teine lugemine ning lahutada kaks omavahel mitteseotud teemat, et Riigikogu liikmel oleks võimalik langetada eraldiseisvad otsused NEET-noorte ja isikliku abistaja teenuse käibemaksust vabastamise kohta. Palun Riigikogu liikmetel toetada meie ettepanekut! Ma annan kohe selle ettepaneku ka üle.

15:20 Aseesimees Enn Eesmaa

Oleks väga oodanud küll. Kalvi Kõva.

15:20 Kalvi Kõva

Hea Riigikogu aseesimees! Head ametikaaslased – eriti head kolleegid Vabaerakonnast, kes te nimetate seda eelnõu noorte järel nuhkimise eelnõuks! Me teame ju väga täpselt, et meie riigis on kogu aeg iga inimene tähtis. Iga inimene on väga-väga tähtis ja iga inimese panus meie riigi arengusse on väga-väga oluline. Samas me teame, et paljud noored, kes on oma koolitee pooleli jätanud, kes hooldavad kodus oma vanemaid või kellel on mingi muu põhjus, on jäänud kõrvale meie ühiskonna rutiinist, tavapärasest arengust. Nad on kodus. Ja nad tihti kardavad kodunt välja tulla ja abi küsida. Selline tore organisatsioon nagu Tugila on mitu head aastat neid noori otsinud ja väga paljud nendest taas ree peale aidanud – suunanud nad õppima või täienduskoolitusse, julgustanud neid tööturule tulema või toonud nad aktiivsust tõstvate meetmetega ühiskondlikku ellu tagasi. Needsamad Tugila inimesed on korduvalt väljendanud, et meil on riigis ridamisi registreid, kus on andmed ühe või teise noore kohta: kas ta töötab, kas ta on kaitseväes, kas ta on koolis. Kõik need registrid ühilduvad ja saaks ju täpselt vaadata, kes nendest noortest tõesti ei tööta. Siis saaks minna ja koputada noore uksele ning küsida, mis on sinu mure ja kas sa tahad, et me sind aitame. Selle noore juures ei käida iga päev ega iga nädal koputamas – koputatakse kümne aasta tagant üks kord, nagu me eelnõust loeme. Ja kui sellesama registrite ühildamise tulemusena tuuakse kas või mõned noored meie igas kaunis omavalitsuses kodust välja, aktiivse elu peale tagasi, on see ju ainult positiivne.

Nuhkimisest. Me teame ju täpselt – ma arvan, et ka siin puldis olnud eelkõneleja teab seda –, kui palju kohalik omavalitsus vaatab ja analüüsib erinevaid registreid, et ühe või teise inimese muredest teada saada. Seda tehakse ju kogu aeg. Miks me siis nüüd äkki, kui me tahame vaadata, millega on hõivatud meie noored, nimetame seda mingiks suureks nuhkimise seaduseks? Ma olin üllatunud, kui ma lugesin ka ühe Vabaerakonna liikme Delfis ilmunud kommentaari. Nendelsamadel päevadel oli Teeviida mess, kus oli kohal ka Vabaerakonna noorteorganisatsioon. Ma läksin nende juurde ja küsisin, et kuulge, head noored, kes te teete väga õigeid asju, kas te teate ka, millega teie parlamendisaadikud ja üldse erakonna juhtfiguurid tegelevad ja mis nad ütlevad. Kas te siis tõesti ei taha sellist asja, et noortele niimoodi appi tullakse? Nad olid üllatunud. Nad ütlesid, et see tundub väga mõistlik mõte olevat.

Sotsiaaldemokraatlik Erakond toetab nii selle eelnõu algteksti kui ka neid väga-väga olulisi muudatusi, mille komisjon on selle eelnõu juurde pannud. Ja kui te tahate seda sellepärast kobareelnõuks nimetada, siis tehke seda, aga lisatud muudatused on väga tähtsad meie inimeste igapäevaelus. Aitäh!

15:24 Aseesimees Enn Eesmaa

Eelnõu sätete arutelu jätkab Tarmo Kruusimäe.

15:24 Tarmo Kruusimäe

Hea aseesimees! Vaatan ühelt poolt, vaatan teiselt poolt ja on tunne, et me ei usalda enda noori. Enamgi veel: me ei usalda noorsootöötajaid. Ma olen ise noorsootööga päris palju lähedalt seotud olnud, enamasti veel – nägin 12 aastat alaealiste komisjoni liikmena erinevaid lugusid, mis hargnesid lahti komisjoni istungil. Meie linnaosas oli ka alaealiste komisjoni sekretär, kes tegutses koos lastekaitse spetsialistiga. Need komisjonid on nüüdseks likvideeritud. Mis asemele tuleb? Sellega hakkavad tegelema lastekaitse spetsialistid, kellel, ma arvan, ei jätku kompetentsi. Kui mina, viiekümbine, lähen noore juurde ja küsin: "Mahlamüts, miks sa tööd ei tee? Kas sa tahad, et ma hakkan su andmeid uurima?", siis ütleb ta: "Ei!". Aga kui selliste noorte juurde läheb 26-aastane noorsootöötaja, kes on nende noortega juba väljas matkamas käinud, õuesõpet teinud, siis leiab tema nendega tunduvalt paremini kontakti.

Ma olen üsna tulemusepõhine inimene ja ma saan aru, et ka selle eelnõu algatajad on tulemusepõhised: neil on vaja selle seadusega siit, nui neljaks, läbi saada. Esmalt taheti teha üks suur infosüsteem, kuhu kõik andmed ilusti kokku jooksevad ja kus saab kogu aeg surfata. Aga võtame nüüd täpsemalt. Noor teeb endale osaühingu. Kui selgub, et sellel äriühingul ei ole kolme aasta jooksul mingit majanduslikku tegevust, siis likvideerib Tartu Maakohus seda veel ühe aasta. Samal ajal on kirjas linnukene, et see noor on äärmiselt aktiivne. Aga võib-olla on ta hoopis heauskselt andnud kellelegi 500 euro eest enda ID-kaardi ja lasknud moodustada osaühingu, millega võib minna täpselt nii, nagu me järgmises päevakorrapunktis vaatame, et omandatakse väiketankla ja viiakse läbi suurejooneline kütusepettus.

Ehk ma ei saa täpselt aru, mis on selle eelnõu puhul nii oluline, et me peaksime selle praegu ära tegema. Kas põhjus on selles, et me likvideerisime alaealiste komisjonid ja me ei saa enam noortega tegeleda? Näide: 25-aastane noor mees mediteerib metsas, otsib enda elu mõtet. Ta on 21-aastaselt abiellunud, 23-aastaselt on tal abielu põhja läinud ja 24-aastaselt on ta hasartmängude küüsi sattunud. Aga 25-selt on ta sellest august välja tulnud. Ta mediteerib nüüd metsas ning meie läheme siis ja küsime ta käest: "Miks sa, mees, siin metsas oled ja mediteerid?" Võib-olla ta iseenesest otsib. Mida me selle eelnõuga parandama läheme? Me anname täna kuue valla sotsiaaltöötajatele võimaluse töödelda andmeid, juhul kui nad saavad selle jah-sõna. Aga kui nad saavad selle ei-sõna? Ma ütlen, et ükskõik millisel erakonnal on võimekus selle valla vanemaid sellisest võimalusest teavitada, aga kui sealt tuleb järjest ei-sid, siis me oleme saanud tühja eelnõu – just nimelt tühja eelnõu. Me oleme loonud võimaluse sotsiaaltöötajatele, kes ilmselgelt ei saa noore inimesega nii head kontakti kui noorsootöötajad, aga nad ei saa seda võimalust kasutada. Ja seesama juhtum: kui 16-aastane noor ütleb praegu, et ta ei soovi abi, siis me unustame ta kümneks aastaks. *Come on*, noore inimese jaoks toimuvad elumuutused nädalaga, mitte aastate või aastakümnetega nagu meie eas, ja me peame kõiki neid asju märkama. Aga kuna meil on see ei olemas, siis me ütleme, et me sind kümne aasta jooksul ei torgi. Vaadake, eelnõus räägitakse 16–26-aastastest ja kui 16-aastane noor on juba korra ei öelnud, siis me ei saagi ju temaga sellest rohkem juttu teha – ainult sel juhul, kui ta ise sotsiaaltöötaja juurde tuleb. (Ma ei vaja lisaaega.) Ehk ma ei saa aru, milleks seda asja vaja on. Ma saan aru, et kellelegi on seda väga vaja, aga öelgu nad siis välja, et neil on seda jubedalt, nui neljaks, vaja. Ja ka seda, mille jaoks seda vaja on, võiks ausalt ja otse siit Riigikogu puldist öelda. Aitäh!

15:29 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem sõnavõttusoove ei ole. Eelnõu 558 kohta on esitatud üheksa muudatusettepanekut. Vaatame nad koos üle. Esimese muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Teise muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Andres Ammas, palun!

15:29 Andres Ammas

Palun seda ettepanekut hääletada!

15:30 Aseesimees Enn Eesmaa

Selleks on teil täielik õigus. Austatud Riigikogu, jätkub seaduseelnõu 558 teise lugemise menetlus. Ees ootab hääletus teise muudatusettepaneku üle. Selle on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 11 ja vastu oli 35 rahvasaadikut, 1 rahvasaadik jäi erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Monika Haukanõmm, palun!

15:33 Monika Haukanõmm

Palun neljandat muudatusettepanekut hääletada!

15:33 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Panen hääletusele neljanda muudatusettepaneku. Selle on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Muudatusettepanekut toetas 11 ja vastu oli 36 rahvasaadikut, erapooletuid oli 1. Ettepanek ei leidnud toetust.

Viienda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Monika Haukanõmm, palun!

15:35 Monika Haukanõmm

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

15:35 Aseesimees Enn Eesmaa

Hääletame! Panen hääletusele viienda muudatusettepaneku. Selle on esitanud Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Viiendat muudatusettepanekut toetas 12 ja vastu oli 37 rahvasaadikut, erapooletuks jäi 1 kolleeg. Viiendat muudatusettepanekut ei toetatud.

Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Monika Haukanõmm, palun!

15:36 Monika Haukanõmm

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

15:37 Aseesimees Enn Eesmaa

Panen hääletusele seitsmenda muudatusettepaneku. Selle on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestama. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepanekut pooldas 13 ja vastu oli 35 rahvasaadikut, erapooletuks jäi 1 rahvasaadik. Seitsmendat muudatusettepanekut ei pooldatud.

Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Üheksanda muudatusettepaneku on samuti esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Eelnõu 558 kohta esitatud muudatusettepanekud on läbi vaadatud.

Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 558 teine lugemine lõpetada, kuid istungi juhataja on saanud ettepaneku Riigikogu Vabaerakonna fraktsioonilt ja see ettepanek sätestab soovi katkestada Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 558 teine lugemine. Meil seisab veel kord ees hääletus.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabaerakonna fraktsiooni ettepaneku katkestada Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 558 teine lugemine. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepanekut toetas 15 ja vastu oli 36 rahvasaadikut, erapooletu oli 1 kolleeg. Ettepanek ei leidnud toetust. Seaduseelnõu 558 teine lugemine on lõpetatud.

Austatud kolleegid, enne järgmist päevakorrapunkti pöördub istungi juhataja teie poole ühe tsitaadiga. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 73 "Päevakorraküsimuse arutamise võimatus" esimene lõik kõlab nii: "Istungi juhataja ei ava päevakorraküsimuse arutamist, kui päevakorraküsimuse arutamise aluseks olevad dokumendid ei ole Riigikogu liikmetele õigeaegselt kättesaadavaks tehtud või kui päevakorraküsimuse arutamisel ei viibi ettekandja." Ettekandja on olemas, kuid meile teadaolevalt ei ole materjalid tõepoolest rahvasaadikuteni jõudnud päris täpselt selleks ajaks, kui ette nähtud on. Ma teen ettepaneku seda seaduseelnõu menetleda juhul, kui keegi teist ei ole vastu. Kui keegi teist on selle vastu, et seda praegu menetleda, siis lükkub eelnõu menetlus järgmisse nädalasse. Niisiis, ma küsin, kas keegi on selle vastu, et me praegu seda eelnõu menetleme ja kolleeg Sester tuleb ette kandma. Ma saan teist aru nii, et teil ei ole midagi selle vastu. Ma tänan!

5. 15:43 Vedelkütuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (536 SE) teine lugemine

15:43 Aseesimees Enn Eesmaa

Niisiis, 5. päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud vedelkütuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 536 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

15:43 Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan teile ülevaate eelnõust, mis kannab numbrit 536. Tegemist on siis vedelkütuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga. Kuna tegemist on teise lugemisega, siis annan ülevaate esimese ja teise lugemise vahepeal toimunud protsessist. Ma ei puuduta enam sisu, millest esimesel lugemisel räägiti, aga märgin sissejuhatauseks, et eelnõu algatas Vabariigi Valitsus eelmise aasta 6. novembril ja esimene lugemine toimus 13. detsembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 29. detsembril kella neljaks laekus komisjonile kuus muudatusettepanekut Eesti Vabaerakonna fraktsioonilt. Eelnõu kohta esitasid oma arvamuse ka Eesti Õliühing ja Eesti Kütuseliit. Muudatusettepanekute ja arvamuste kohta on esitanud oma kirjalikud seisukohad eelnõu algataja esindaja ehk Rahandusministeerium, ka on Rahandusministeerium teinud omapoolsed ettepanekud majanduskomisjonile. Kõigi nende eelnõu kohta esitatud ettepanekute ja arvamustega on võimalik tutvuda eelnõu veebilehel.

Majanduskomisjoni töörühm valmistas eelnõu komisjoni istungil menetlemiseks ette oma eraldi koosolekul 18. jaanuaril, kus osalesid eelnõu algataja esindajad ehk siis Rahandusministeeriumi inimesed, Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esindaja, MKM-i esindaja, Maksu- ja Tolliameti esindaja ning Eesti Õliühingu ja Eesti Kütuseliidu esindajad. Komisjon arutas eelnõu teiseks lugemiseks ettevalmistamist oma koosolekutel, mis toimusid 20. veebruaril ja 5. märtsil. Mõlemal koosolekul olid kohal ka Rahandusministeeriumi ning Maksu- ja Tolliameti esindajad. Komisjon otsustas teha eelnõu muutmiseks viis ettepanekut, mis kõik esitas majanduskomisjonile Rahandusministeerium. Peaasjalikult olid need ajendatud mitmesugustest kütusemüüjate arvamustest.

Eelnõu läbis kahe lugemise vahel keeletoimetuse ning selles on tehtud nii tehnilisi kui keelelisi muudatusi, mis ühelgi juhul ei muuda eelnõu sisu. Nii et kokku on 11 muudatusettepanekut, millest kuus on Vabaerakonna omad ja viis juhtivkomisjoni omad.

Ma ei hakka kõiki neid välja tooma, räägin olulisematest. Huvigrupid tundsid muret, kuidas saavutada, et võimalikult vähe oleks bürokraatiat – haldusbürokraatiat, aruandlust. Muudatusi pakutakse ka seoses sellega, et kui eelnõu tuli Vabariigi Valitsusse, siis oli selles kirjas, et neli korda kuus ehk siis iga nädal peaks turuosaline esitama aruande käivete ja tehingute kohta. See asendub kaks korda väiksema aruandekoormusega: aruanded tuleb esitada kaks korda kuus, mitte neli korda kuus. Huvigruppidel oli ka palve teha muudatus, mis puudutas võimalust tagatise vähendada. Eelnõus oli sees formuleering "muud tähtsust omavad asjaolud". Turuosalisel palusid selle välja võtta ja jääda senise sõnastuse juurde. Kokkuvõttes vormistasime selle ka muudatusettepanekuna, nii et võtsime selle "muud tähtsust omavad asjaolud" välja.

Kuna seaduse jõustumine oli pandud mitmele kuupäevale – osa sellest oleks pidanud kehtima hakkama selle aasta keskel ja osa järgmise aasta veebruaris –, siis oli huvigruppidel palve jõustada kogu tekst korraga. Kokkuvõttes jõudsimme majanduskomisjonis Rahandusministeeriumi ehk eelnõu algataja esindajaga kokkuleppele, et seadus võiks jõustuda 1. veebruaril 2019, v.a biokütusega seonduv osa, mis jõustuks veelgi hiljem, 1. augustil 2019.

Turuosalistel oli veel üks palve. Eelnõus, mis Vabariigi Valitsusest parlamenti jõudis, on kirjas, et nn uue seaduse jõustumisel peab turuosaline uuesti esitama taotluse oma võimaliku tagatise vähendamiseks. Turuosalistel oli palve, et nad ei peaks uut taotlust esitama. Nad on selle juba kunagi esitanud ja põhimõtteliselt Maksu- ja Tolliamet monitoorib nende igapäevast tegevust. Kui Maksu- ja Tolliametil on põhjust nende tagatise määra suurendada, et siis Maksu- ja Tolliametil on see õigus, aga eraldi taotlust ei peaks tegema. Selles me jõudsimme ka kokkuleppele ning seegi muudatusettepanek on täna teil laual. Tuleme turuosalistele vastu, uut avaldust nad uue seaduse jõustumisel ei pea tegema.

See oli lühike kokkuvõtte muudatusettepanekutest. Majanduskomisjon otsustas esitada selle eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 7. märtsiks ehk tänaseks, teha ettepaneku teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, viia eelnõu lõpphääletus läbi 14. märtsil. Ja mis oluline: kõik otsused muudatusettepanekute kohta olid konsensuslikud. Aitäh teile!

15:49 Aseesimees Enn Eesmaa

Teile on ka üks küsimus. Aivar Kokk, palun!

15:50 Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kui see seaduseelnõu siia Riigikokku jõudis, siis väiketanklate omanikud ja pidajad olid mures. Kas oli võimalik ka neid komisjoni kutsuda? Ja kui oli, siis kas te saavutasite enamiku teemade osas kompromissi?

15:50 Sven Sester

Aitäh selle küsimuse eest! Jaa, nagu ma mainisin, me tegime komisjoni tasemel eraldi koosoleku, kus olid kõik osapooled kohal. Kütuseturul on ju kaks osapoolt, varem oli vaid õliühing, nüüd on ka siis Eesti Kütuseliit. Mõlemad olid mitme esindajaga kohal, lisaks Maksu- ja Tolliamet ning Rahandusministeerium. Nii et kõik osapooled olid kohal ja loomulikult ka majanduskomisjoni liikmed, kes soovisid sellest istungist osa võtta.

Nagu alati selliste arutelude puhul, mingid ettepanekud saab n-ö pardale võtta ja mingeid ei saa. Kui oli ettepanek seda eelnõu edasi mitte menetleda, siis seda algataja ei aktsepteerinud ja ka komisjon ei pidanud seda vajalikuks. Aga nagu ma enne märkisin, mitmed laual olnud sätted on just tänu nendele aruteludele muutunud. Aruanded tuleb esitada nelja korra asemel kuus kaks korda, selgemad on võimalikud põhjused tagatiste vähendamiseks. Kõrvaldasime sõnad "muud tähtsust omavad asjaolud", et asi oleks selgem. Eelnõu algvariandis nõuti uusi avaldusi. Neid ei pea siiski enam esitama – palve, miks ei peaks neid esitama, oli selge ja tõsilugu, nii jõudsimegi kokkuleppele. Kindlasti tuleb märkida ka kokkulepet jõustumise kuupäevade osas. Viidati, et mingi regulatsioon hakkab kehtima selle aasta augustis, mingi regulatsioon järgmise aasta veebruaris, ning paluti seda ühtlustada. Ja selle palve teine osa oli ettepanek ühtlustada mitte nii, et seadus hakkab kehtima selle aasta 1. augustil, vaid järgmise aasta 1. veebruaril. Eelnõu algataja oli sellega nõus. Nenditi ka, et siis saab kõik arendusprogrammid ja muud asjad rahulikumalt läbi töötada ja turuosalistega kokku leppida.

15:52 Aseesimees Enn Eesmaa

Aivar Kokk, teine küsimus!

15:52 Aivar Kokk

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja, aitäh väga sisuka vastuse eest! Kui protokolli vaadata, siis sealt on näha, et ka maksuameti inimesed käisid teie koosolekul seda teemat arutamas. Kas oli juttu ka sellest, et maksuamet vaataks ikkagi kiirelt läbi nende ettevõtjate taotlused, kes on ausad ja korralikud? Nad saaksid siis seda garantiid miinimumtasu eest kindlustada.

15:52 Sven Sester

Aitäh! Maksuamet oli tõesti kõikidel töörühma koosolekutel ja ka majanduskomisjoni istungil esindatud. Nagu ma ütlesin, uut taotlust tegelikult teha ei olegi vaja. Selles lepidi eelnõu läbivaatamise protsessis kokku. Ning Maksu- ja Tolliamet kinnitas, et nad ei ole kunagi võimalike tagatiste vähendamisega viivitanud. Tagatise vähendamiseks peab turuosaline tegema avalduse – see on nii ka kehtiva seaduse alusel – ja nad ei ole kunagi tahtlikult selles protsessis aega maha võtnud. Nad tõid näiteks, et meil on väikeettevõtjaid, kes opereerivad ühe-kahe tanklaga, vist 47 tükki ja neil kõigil on tagatist mingil määral vähendatud. Vabandust, neid oli vist 39. Ma vaatan oma materjalidest järele, kui palju neid kütusemüüjaid on ... (Sirvib pabereid.) Nii, meil on 37 kütusemüüjat, kes uue süsteemi kohaselt miinimumtagatist, mis on 5000 eurot, ei ületagi. Kokku võttes aga 49 müüjat on sellised, kellele kuulub üks või kaks tanklat. Selline see olukord on.

15:54 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Karin Tammemägi!

15:54 Karin Tammemägi

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Maksu- ja Tolliametisse koondub väga paljude ettevõtete infot, sh ka ärisaladusi. Kuidas tagab Maksu- ja Tolliamet, et see valedesse kättesse ei jõua? Pole mingi saladus, et täna pääsevad Maksu- ja Tolliameti informatsioonile ligi näiteks ka praktikandid, kes ametiga töösuhtes ei ole.

15:54 Sven Sester

Aitäh teile selle küsimuse eest! See teema on nüüd natuke laiemaks vajunud. Tavaliselt peab teise lugemise kontekstis ette kandma, mis on toimunud esimese ja teise lugemise vahepeal, mida komisjonis arutati. Nii et võiksin öelda, et komisjonis seda ei arutatud. Aga te teate mind, teate, et ma sellist vastust ei anna ja püüan ikka midagi rääkida. Mis teie küsimusse puutub, siis ma ise arvan, et see päris nii ei ole. Mul ei ole mingit tõestust, et teile vastu vaielda, aga ma usun, et päris nii see ei ole, et praktikant pääseb igasugusele delikaatsele infole ligi. Te kindlasti millelegi toetute, kui te nii ütlete, aga ma tahan vastu väita. Ma usun, et meid kõiki kaitsevad olemasolevad filtersüsteemid. Tundlikku infot ei ole ju mitte ainult Maksu- ja Tolliametis, vaid ka pangas, kus teil arveldusarve on. Meie meditsiinilised andmed on kuskil haigekassa- või mujal meditsiinisüsteemis olemas. Nii et tundlikku infot teie kohta on mitmes andmepangas. Me võime analoogse küsimuse esitada ükskõik millise sellise andmepanga pidajale ja uurida millised on teabekaitsemehhanismid, millised on seadused, mis neid andmeid käsitlevad. Pingutusi selle nimel, et andmed ei läheks valedesse kättesse, on minu arvates tänapäeval kindlasti väga palju tehtud. Ma usun küll – ja mu usk tugineb olemasolevatele seadustele ja sisekorrareeglitele –, et Maksu- ja Tolliametis tundlikud andmed praktikantidele kättesaadavad ei ole. Aga komisjonis me seda ei arutanud.

15:56 Aseesimees Enn Eesmaa

Auväärt ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sõnavõtusoovi ei ole. Eelnõu 536 on saanud 11 muudatusettepanekut, vaatame need üheskoos läbi. Esimese muudatusettepaneku esitas Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Teise muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Kolmanda muudatusettepaneku esitas majanduskomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. See ettepanek vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikele 2 hääletamisele ei kuulu. Viies muudatusettepanek on Eesti Vabaerakonna fraktsiooni tehtud, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Seegi ei kuulu vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikele 2 hääletamisele. Kuues muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, ettepanek: arvestada täielikult. Seitsmes muudatusettepanek on Eesti Vabaerakonna fraktsioonilt, ettepanek: jätta arvestamata. Ka see ettepanek hääletamisele ei kuulu. Kaheksas muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Üheksas muudatusettepanek on Eesti Vabaerakonna fraktsioonilt, ettepanek: jätta arvestamata. Hääletamisele see eeltoodud alusel ei kuulu. Kümnes muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, ettepanek: arvestada täielikult. Ja 11. muudatusettepanek, samuti majanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Eelnõu 536 muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 536 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

6. 15:58 Väärteomenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (580 SE) esimene lugemine

15:59 Aseesimees Enn Eesmaa

Kuues päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud väärteomenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 580 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli siseminister Andres Anvelt!

15:59 Siseminister Andres Anvelt

Lugupeetud Riigikogu! Lugupeetud Riigikogu juhataja! Vabariigi Valitsus on Riigikogule esitanud väärteomenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu numbriga 580. Eelnõuga luuakse väärteomenetluse seadustikus uus menetlusliik: lühimenetlus. Lühimenetluse käigus saab kohtuväline menetleja määrata isikule väärteo toimepanemise kohas muid menetlusdokumente vormistamata mõjutustrahvi.

Uue menetlusliigi loomine täidab kolme suuremat eesmärki. Esiteks mitmekordistatakse olemasoleva ressursi tõhusust. Me vähendame formaalsele vormistamisele kuuluvat aega ning saame tänu sellele

rohkem aega pühendada järelevalvetegevuseks. Muudatus annab politseile võimaluse rohkem tegelda nii ennetusega kui ka näiteks raskemate rikkumiste menetlemisega. Teiseks panustame ülekriminaliseerituse vähendamisse. See on oluline kriminaalpoliitiline eesmärk, mis hõlmab ka väiksema ebaõigussisuga väärtegude karistusregistrisse mitte kandmist. Ehk teisisõnu, kui isiku õigusi saab kiiremini ja tõhusamalt kaitsta mõne muu menetluse abil, siis peab kriminaalmenetlus jääma viimaseks valikuks. Kolmandaks vähendame bürokraatiat. Lühimenetluse kasutamine kiirendab oluliselt paberite vormistamist ning hoiab kokku nii politsei kui ka muude asjassepuutuvate inimeste aega. Selgitan ka lühidalt, millistel juhtudel lühimenetlust rakendatakse ning kuidas seda tegema hakatakse. Kõigepealt, lühimenetlust on kavas rakendada väiksemate väärtegude puhul, mil inimeste elu ega vara otseselt ohtu ei sattunud. Väärteod, mille korral lühimenetlust kohaldama hakatakse, pannakse seaduses kirja. Eelnõu näeb ette lühimenetluse kohaldamise, kui tegu on 20 väärteokoosseisuga. Lühimenetluse nimekirja kuuluvate rikkumiste puhul on politseil kohustus lühimenetlust kasutada. Lühimenetlust ei kasutata erandjuhul, kui esinevad asjaolud, mis näevad rikkumise eest ette rangema karistuse, või kui inimene ei tunnista, et ta rikkumise toime pani. Juhul kui inimene väärteo toimepanemist ei tunnista, tuleb kasutada üld- või kiirmenetlust. Kui politsei tuvastab rikkumise, siis ta peab inimese kinni ning juhib tema tähelepanu rikkumisele. Rikkumise tuvastamiseks kasutatakse olemasolevaid tõendusmaterjale, mida ei pea paberil vormistama. Need on näiteks olemasolev videosalvestis, kiirusemõõtja protokoll või ka politseiametniku ütlus. Menetluses määratakse inimesele konkreetse rikkumise eest kindlas summas rahatrahv ning rikkumist karistusregistrisse ei kanta. Mõjutustrahv jääb vahemikku 20–80 eurot. Mõjutustrahvi tasumiseks on aega 15 päeva, samuti on võimalik lühimenetluses tehtud otsust vaidlustada 15 päeva jooksul alates otsuse tegemisest. Lühimenetluse puhul vormistatakse ainult üks paber, milleks on lühimenetluse otsus. Kui inimene on nõus, ei vormistata seda otsust paberil, vaid saadetakse talle elektrooniliselt. Kogu see menetlus võtab umbkaudu aega viis minutit. Teile esitatud eelnõus on seadus kavandatud jõustuma 1. jaanuaril järgmisel aastal. Selle kuupäeva seadmisel on võetud arvesse eelkõige võimalike arenduste väljatöötamist ja ametnike koolitamisele kuluvat aega. Kutsun teid üles seda eelnõu toetama. Täna tähelepanu eest!

16:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Enne seda veel küsimused. Andres Ammas.

16:03 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Kõik see, millest sa rääkisid, kõlas nii veenvalt ja hästi ja mõistlikult, et paneb lapsesuu kombel küsima, kus me senini olime või kuidas meid või Eesti juristkonda alles nüüd see valgustatus tabas, et nii saab ka. Miks mitte varem, miks just nüüd?

16:03 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Eks see on kindlasti olnud poliitiliste valikute küsimus. Iseenesest on see eelnõu olnud juba mitme valitsuse laual ja on olnud tuliseid diskussioone. Tegu on olnud erineva lähenemisega väärteomenetlusele ja karistusregistri olulisusele Eesti ühiskonnas, inimeste õiguskuulekuse üle otsustamisele. Väga tõsine diskussioon minu ja justiitsministri vahel on pikemat aega käinud nende väärteokoosseisude üle, mis sinna alla võiksid kuuluda. Üldiselt on üks selle menetlusliigi loomise eeldus, et politsei menetlussüsteem toimib hästi ja info liigub kiiresti. Me ei saa siin rääkida e-politseist kui aastaid töötanud Eesti politsei tööriistast. See on suhteliselt uus töövahend, mida kogu aeg täiustatakse. Kui me soovime hoida kokku nii rikkujat kui ka politseiniku aega ja minna üle n-ö rikkumispiletisüsteemile – mujal Euroopas tihtipeale nimetatakse seda just nii –, siis kirjutataksegi patustajale pilet välja, *ticket*, ja kõigil on asi selge. See eeldab ka tehnilist valmisolekut. Pole mõtet teha seda samal moel, nagu see mõnes Euroopa riigis on, et ka sellise kiiremat menetlust võimaldava piletisüsteemi aluseks on politseiniku suur paberimapp. Ta küll kirjutab selle pileti välja, aga ikkagi täidab neid pabereid. Me ei pea seda õigeks. Me peame õigeks, et lühimenetlus oleks ikka ka elektrooniliselt tagatud. Lühidalt on selle eelnõu taust niisugune.

16:06 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Krista Aru!

16:06 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Minagi kiidan seda seaduseelnõu, aga mu küsimus on ajendatud märkusest, mille on teinud Riigikohus kooskõlastamislehel. Kas te võite öelda, et see koolitus ja arendus, mille vajadusele Riigikohus on tähelepanu juhtinud, on küllaldane ja me võime öelda, et selle elnõu saab seadusena rakendada?

16:06 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Ma julgen seda öelda, ja väga julgelt julgen öelda. Selle väärtemenetluse liigi rakenduslik plaan on minu laual olnud üle poole aasta. Selleks on tehtud ettevalmistavaid koolitusi. Seda menetlust pole veel rakendatud n-ö tänaval, aga väljaõpe ja koolitused on käinud mõnda aega. Praegu me liigume selle elnõu heakskiitmise poole ja minu arvates ongi üpris lähedale jõudnud aeg, mil meie politseinikud on valmis seda uut töömeetodit kasutama. Ma julgen öelda, et nad ootavad seda pikisilmi. Praegu võtab väärteprotokolli koostamine liikluskeerises keskmiselt 20–25 minutit aega. Sellele süsteemile üleminek annab politseinikule võimaluse muudele juhtumitele kiiremini reageerida või hakata tegelema järelevalvemenetlusega. Praegu me näeme tihti, et tee ääres seisavad politseimasin ja mingi muu auto, vahel isegi mitu autot, ja muudkui istutakse seal. Seda saab ära hoida. Nii et jaa, ma julgen öelda, et me oleme muudatuse elluviimiseks valmis.

16:08 Aseesimees Enn Eesmaa

Tarmo Kruusimäe.

16:08 Tarmo Kruusimäe

Täna! Hea ettekandja! Kas on arvestatud ka kodanike varalist seisu ja miinimummääras trahvi mõjust? Ma toon ühe näite. Kui me 2015. aastal Lvivis käisime, siis kohaliku Lvivi Karpatõ fänn soovitas meil kõigil osta bussipilet, mis tal endal oli juba ostetud. Kui selgus, et trahv on umbes 70 eurosent, siis me olime kõik meelsasti nõus trahvi maksma, aga kui ta ütles, et me peame selle vormistamiseks viibima kaks tundi politseijaoskonnas, siis me olime kohe nõus need piletid ostma.

16:08 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! See on lühimenetlus, mis peab olema võimalikult kiire, võimalikult lihtne ja arusaadav ka kodanikule. Nende juhtumite puhul on tegemist kergemate väärtetegudega. Võin teile ka näiteid tuua: liikluskindlustuseta sõiduki juhtimine, registreerimata sõiduki juhtimine, tehnõlevaatuseta sõiduki juhtimine, punase tule eiramine, jalakäijale tee mitteandmine, kiiruse ületamine kuni 20 kilomeetrit tunnis, ka piletita sõit ühissõidukis – nagu ma ütlesin, 20 koosseisu. Kõigi nende menetluste puhul on seni tihtipeale vaidlusi tekitanud ka karistuse kohaldamise praktika. Näiteks liikluskindlustuseta sõiduki juhtimise eest on rahatrahvi ülemmäär kehtiva seaduse järgi 400 eurot, aga 2016. aastal määratud keskmine rahatrahv oli 60 eurot. Lühimenetluses me määrame selle eest mõjutustrahvina 80 eurot. Registreerimata sõiduki juhtimise eest on rahatrahvi ülemmäär ka 400 eurot, aga keskmine määratud trahv on olnud 113 eurot. See hakkab täpselt samuti olema 80 eurot. Me toome trahvid sarnaste rikkumiste eest samale tasemele.

Enamikul juhtudel me vähendame karistuse määra, aga need on kõik sarnased. Seda seepärast, et asi oleks inimestele arusaadav ja õigusselgus parem. Ma tõesti ei tea, milliseid mõjutusvahendeid Lvivis kasutatakse, Eesti politseil midagi sellist kombeks ei ole. Politsei tahaks tegelikult kiiremini oma teiste järelevalvetoimingute juurde asuda. Kedagi kuhugi viia mitmeks tunniks – no see on politsei ressursi raiskamine. Ma arvan, et meie seda teed kindlasti ei lähe. Vastupidi, see elnõu suunab meid pigem õigusriigi ja, kuidas öelda, moodsama väärtemenetluse suunas.

16:11 Aseesimees Enn Eesmaa

Raivo Põldaru.

16:11 Raivo Põldaru

Aitäh, härra eesistuja! Hea minister! Rääkisime, et tuleb kiire menetlus ja kõik on kena. Aga kas ei olnud kaalumisel, et võib-olla saaks veel kiiremini menetletud, kui juhtub sularaha taskus olema? Rikkuja maksab kohe sealsamas selle raha ära, mis küsitakse, ja saab edasi liikuda. Asi saaks kiiremini aetud.

16:11 Siseminister Andres Anvelt

Jaa, teie ettepanek tuleb kuidagi tuttav ette. Aastakümneid tagasi me kuulsime ja lugesime lehest pidevalt selliseid asju. Ma loodan, et Eesti ei lähe selles suunas tagasi. Vastupidi, politsei esitab selle menetluse puhul kõikidele inimestele, olgu rikkujad Juhan, Igor, Mari või Marjuša, ühesuguse trahvi, kui on ühesugune rikkumine. Inimesel on võimalus see ära maksta täpselt samuti, nagu see käib praegu mõjutustrahvi puhul, mis määratakse liikluskaamera pildi alusel. Kui ta maksab selle ära 15 päeva jooksul, siis jääb talle mällu ainult oma rikkumise fakt ja et ta sai selle eest karistada, aga ta ei näe selle kajastust karistusregistris. Aitäh!

16:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Tarmo Kruusimäe, teine küsimus.

16:12 Tarmo Kruusimäe

Täna! Hea minister! Kas te saate siit puldist täna öelda, et on arutatud läbi kõik aspektid, et sellest ei kujuneks mitte mingil juhul trahviralli, nii et keegi kuskil jaoskonnas annab teada, kes on kõige tublim, sest suudab kõige rohkem neid trahve välja kirjutada? Küsin sellepärast, et oponendid ei hakkaks teid ründama süüdistusega, et nüüd on trahviralli võimalus avatud?

16:12 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Vastupidi, me oleme trahviralli lainelt juba eelmine aasta ära liikunud ainuüksi seeläbi, et aina rohkem suureneb suuliste hoiatuste arv. Politseinikel ei ole enam kohustust väärtorikkumise eest kindlasti inimest karistada. Selle asemel võib teha suulise hoiatuse. Nii et ma ei näe mitte mingisugust põhjust trahvirallit karta. Samas me tegelikult ju trahvi ära ei kaota. Trahv jääb, selle määramine on lihtsalt inimestele selgem ja kiirem.

16:13 Aseesimees Enn Eesmaa

Arno Sild.

16:13 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Kuidas seda kiirmenetlust rakendatakse välismaalaste puhul?

16:13 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Igasuguse väärtomenetluse puhul meil suhetes osa riikidega, sh enamiku Euroopa Liidu riikidega trahvinõuded juba liiguvad. Aga kui inimene on jätnud trahvi maksmata, siis järgneb lühimenetlus ja lõpuks jõuab asi täitesüsteemi. Ma teen siinkohal väikese paranduse: kiirmenetlus on muide üks teine menetlusliik, praegu käib jutt lühimenetlusest. Kiirmenetlus on tegelikult üldmenetluse liik, mille puhul mõningad tõendid vormistatakse palju lihtsamalt. Näiteks videosalvestist ei hakata kuskil protokollis kirjeldama, videosalvestis läheb kiirmenetluse käigus materjali juurde. Aga jah, välismaalaste puhul on trahvi maksmise probleem suurem, seda ka kiiruskaamerate fikseeritud rikkumiste korral. Samas julgen teile kinnitada, et tegelikult on nende osakaal üldises õigusrikkumiste arvus marginaalne.

Üldiselt aga on lühimenetluse alla minevate väärtegade hulk üpris suur. Need moodustavad kogu väärtegade paketi peaaegu pool. Kui me võtame need 20 väärtekoosseisu, siis langeb sinna alla umbes 50 000 väärtegu. Seega 50 000 märget jääb karistusregistrisse tegemata. Kindlasti on see positiivne.

16:15 Aseesimees Enn Eesmaa

Henn Põlluaas.

16:15 Henn Põlluaas

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud minister! Te küll ütlesite, et politseil ei ole praegu kohustust trahve teha, aga paraku on enamikus prefektuurides politseinikele siiski täiesti selgelt säärased plaanid ette pandud. Kes teatud trahviplaanid ei täida, jääb tulemustasust ilma – selline kord on õige mitmel pool

täiesti olemas. Kuidas hakkab praktika selle uue seaduse kehtides olema? Kui saab trahvid kiirelt ära vormistada, siis äkki hakatakse seda usinamalt seda plaani täitma? Mida te ennustate?

16:16 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Mul on teile kõigepealt üleskutse: kui teil on mulle ette näidata selline paber, mis tõendab politseiniku kogutud trahvide hulga sidumist tulemustasuga, siis palun esitage see mulle ja ma teen, ütleme niimoodi, ametkondlikult tõsised järeldused kellegi tööst. Jah, mõned aastad tagasi oli olemas soovituslik käskkiri, mis rääkis, milline võiks olla õiguspraktika nendesamade väärtegade puhul, mis ma välja tõin. Mõtlen neid 20 väärtegu. Eelmine politseipeadirektor saatis sellise paberi ringlusse, et ühtlustada õiguspraktikat trahvide määramisel. Aga see, et inimeste tulemustasud on seotud trahvide hulgaga, ei vasta tõele. See on mütoloogia. Kindlasti on riigieelarves olemas rida, kus on laekuvad trahvid – me ei pääse sellest üle ega ümber –, aga selle eelnõu mõjuna me ei näe mingisugust kohutavalt suurt trahvirallist tulenevat eelarve kasvu.

16:17 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud minister, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Juhtivkomisjoni ettekande teeb õiguskomisjoni liige Urve Tiidus. Palun!

16:18 Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Lühimenetlus on niisiis uus menetlusliik ja seda rakendatakse vääртеomenetluses. Lühimenetluse võimaluse algatamise põhjus on soov teha edaspidi konkreetne vahe raskemate ja kergemate rikkumiste vahel. Selleks vajalikud seadusmuudatused olid õiguskomisjonis arutusel 19. veebruaril. Eelnõu tutvustamiseks olid kohal siseminister Andres Anvelt, ministri nõunik Kristen Kanarik, Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna juhataja Veiko Kommusaar ja õigusnõunik Henry Timberg, samuti karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Markus Kärner Justiitsministeeriumist. Nagu teie kõik siin saalis, nii kuulsime ka komisjonis ministrilt, et lühimenetlust hakatakse seaduse vastuvõtmise korral rakendada kergemate väärtegade puhul, millega kellegi elule või varale otsest kahju ei tekkinud. Nagu minister mainis, selliseid vääртеokoosseise, mille korral lühimenetlust tuleb kohaldada, on 20. Kui soovite kohe seletuskirjast vaadata, siis leheküljelt 18 algab nende loetelu. Muudatuse eesmärk on vähendada teatud vähem ohtlike tegude ülekriminaliseerimist. Praegu jääb registrisse jälg punase tulega tee ületamise või katkise numbritulega sõitmise kohta, edaspidi see nii ei ole. Lühimenetluses määratakse trahv vastavalt rikkumisele summas 20–80 eurot. Soovitakse vähendada paberitööle kuluvat aega. Nagu minister juba märkis, ajavõit on tähtis eesmärk, 20 minuti asemel on soov saada hakkama 5 minutiga.

Eelnõu ärgitas komisjonis mitmel teemal pikema arutelu. Üks neist puudutas esmase juhiloa omanikku, täpsemalt olukorda, kui selline juht rikub liiklusnõudeid. Seaduseelnõus nähakse ette, et kui lühimenetluses määratakse sellisele inimesele trahv, siis tekib tal kohustus sooritada uuesti liiklusteooriaeksami. Ministeeriumi selgituses kõlas, et liikluskultuuri huvides peetakse vajalikuks, et esmase juhiloa kehtivuse ajal toimepandud rikkumisega kaasneb uue liiklusteooriaeksami sooritamise kohustus. Seda rikkumist ei kanta küll karistusregistrisse, kuid sellest jääb märke e-toimikusse. Komisjonis tõi nõunik proua Laide esile, et kehtivas õiguses on teisiti. Nimelt, kui esmase juhiloa omanik saab kirjaliku hoiatusmenetluse raames trahvi, siis korduseksami tegemise kohustust ei kaasne. Uus seadus aga loob olukorra, et kui esmase juhiloa omanik saab mõjutustrahvi, siis peab ta minema uuesti teooriaeksamile. Kui ta saab näiteks kiiruskaameratrahvi kiiruse ületamise eest või munitsipaalpolitsei parkimistrahvi, siis need ei too kaasa mingit täiendavat tagajärge ja ka eksamile ei saadeta. Hilisema arutelu käigus nenditi sellesama asja kohta, et erinevus korduseksamile saatmisel võib tuleneda ka asjaolust, et võib-olla pole selle peale varem tulnud, aga kiiruskaamerate puhul on tegu auto omaniku vastutusega, vääртеomenetlust eeldavate teiste paragrahvide ja lühimenetluse puhul on tegemist isiku vastutusega. Korra veel tuldi hiljem arutelu jooksul selle teema juurde tagasi, kui Raivo Aeg märkis, et kiiruseületamisega kaasnevad karistused hoiatusmenetluses ja lühimenetluses ei ole proportsionaalsed. Ministeeriumi esindaja rõhutas, et ühel juhul on tegemist isiku ja teisel juhul omaniku vastutusega, aga ta möönis siiski, et võib-olla tuleb edaspidi kaaluda ühtlustamist. Seni seda ette võetud ei ole, sest menetlusliigid on erinevad.

Komisjonis pöörati tähelepanu lühimenetluse kiirusele ja menetlemise tehnilisele poolele. Taavi Rõivas leidis, et ministeeriumi suund on igati õige, kuid menetlemise kiirus võiks olla väljapakatust veel

suurem, kui politseiautos kasutatakse ütluse salvestamiseks kaamerat. Ja seal võiks ka olla võimalus kaardimakseid teha. Ministri sõnul on tegu poliitilise valikuga ja eelnõu kohaselt võimaldatakse lühimenetlust nende väärtegade korral, mida esineb kõige enam. Samuti märkis minister, et politseiautodes on juba kaamerad olemas.

Uuriti ka täpsemalt, kuidas seda lühimenetlust ikkagi läbi viiakse. Siseministeeriumi osakonnajuhataja Veiko Kommusaar selgitas, et tegemist on väga lihtsa protseduuriga, mille käigus saadakse andmeid politsei infosüsteemist. Komisjonile lubati järgmine kord näidata ka lühimenetluse prototüüpi. Valdo Randpere küsis, kas edaspidi pöörab politsei rohkem tähelepanu ka neile, kes ületavad kiirust kuni 20 kilomeetrit tunnis. Tema arvates on seni suuremate rikkujate tabamiseks neile ehk vähem tähelepanu pööratud. Ka märkis ta kiiruskaamera veamarginaali. Siseministeeriumi esindaja selgitas, et mis puutub lühimenetlusesse, siis kiiruse üle järelevalve teostamine ja sellega seonduv kord jääb endiseks. Valvekaamera mõõtmistulemuse määramatus ei ole seotud menetlusega, vaid aparaadiga. Komisjonis kerkis üles ka küsimus, kas vaidlustamise võimalus lühimenetluse korral on tingimata vajalik. Henry Timberg nentis, et arutelusid on sel teemal olnud, kuid ministeerium on seisukohal, et vaidlustamise võimalus peab jääma. Timbergi hinnangul peab rikkuja saama asjade üle rahulikult järele mõelda ja vajadusel asjaolusid kontrollida. Ka Justiitsministeerium ei toeta vaideõiguse kaotamist. Tõendite hilisemas vormistamises probleemi ei nähta.

Komisjonis tunti huvi, kas ministeerium on analüüsinud, kuidas võiks lühimenetlus inimeste käitumist mõjutada. Ministeeriumi esindaja vastas, et nende hinnangul on mõju positiivne, sest tänu bürokraatia vähendamisele saab politsei enam kontakte luua, mis on väga tähtis.

Siinesineja tundis huvi, mis saab praegu karistusregistris olevatest kirjetest, mis fikseerivad juhtumeid, mis edaspidi on menetletavad lühimenetluses ja mida registrisse ei kanta. Ministeeriumi esindaja selgitas, et varem karistusregistrisse kantud rikkumised jäävad sinna kuni aegumiseni, aga uusi mõjutustrahve karistusregistrisse ei kanta, nagu täna juba mitu korda on öeldud.

Raivo Aeg tõstas küsimuse, kas juhul, kui lühimenetluse otsus hiljem vaidlustatakse ning menetlus jätkub teise menetlusliigi raames, kas siis ei teki probleeme tõendite kogumisega. Henry Timberg hilisemas tõendite vormistamises probleeme ei näe. Ka praegu on võimalik, et näiteks kiirmenetluses määratud trahv vaidlustatakse ning asi jõuab kohtusse. Ja väärteomenetlejatel tuleb ka praegu anda ütlusi varem aset leidnud sündmuste kohta ning andmeid tagantjärele fikseerida. Ministeeriumi esindaja juhtis tähelepanu ka sellele, et nende koosseisude puhul, mis lühimenetluseks välja on pakutud, on rikkumise asjaolud kergesti tuvastatavad nii foto- kui ka videomaterjali abil.

Külliki Kübarsepp tundis huvi, kuidas garanteeritakse, et politsei ei hakka pahatahtlikke trahve määrama. Minister selgitas, et lähemal ajal saavad politseiametnikud oma varustusse rinnakaamerad, samuti on politseis olemas erinevad sisekontrollivõimalused.

Veel käsitleti kaardimakseterminalide küsimust: kas need võiksid politseiautodes olemas olla. Minister selgitas, et mõni aasta tagasi katsetati politseiautodes kaardimakseterminalide kasutamist, kuid see teenus osutus liiga kalliks. Küsija juhtis tähelepanu, et terminali kasutamise tasude üle annab ju tingida. Külliki Kübarsepp küsis veel, mitmendast rikkumisest alates loetakse rikkumist korduvaks. Komisjonile selgitati, et nende isikute hulk, kes panevad kahe aasta jooksul toime samalaadse teo ehk siis korduva rikkumise, on alla 4% ja lühimenetluse puhul korduvust ei arvestata. Lihtsalt kui korda rikutakse mingi arv kordi, siis sama palju kordi tuleb ka trahvi maksta.

Selline oli kokkuvõttes komisjoni arutelu. Otsustati teha ettepanek võtta seaduseelnõu 580 täiskogu päevakorda 7. märtsiks ehk tänaseks, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada, määrata muudatusettepanekute tähtajaks 21. märts kell 6 pealelõunal ja määrata ettekandjaks Urve Tiidus. Kõik otsused olid konsensuslikud. Täna tähelepanu eest, lugupeetud Riigikogu!

16:26 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Ammasel on küsimus. Palun!

16:26 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Selle küsimuse oleks pidanud esitama küll ministrile, aga küsin igaks juhuks, võib-olla oli komisjoni koosolekul sellest juttu. Kas tubakaseaduse § 49 rikkumine – see käsitleb suitsetamist kohas, kus suitsetamine on keelatud – kuulub nende tihti ettetulevate rikkumiste hulka või selle eest ikka nii väga sageli ei trahvita?

16:27 Urve Tiidus

Aitäh, Andres Ammas! Hea küsimus! Seda küsimust tõesti komisjoni liikmed ei esitanud. Selle seaduseelnõu seletuskirjas on väga hästi esile toodud kogu rikkumiste statistika, sealt võib sellegi rikkumise arvatavasti leida. Ma vaatan praegu nõuniku poole ... Ilmselt leiab, aga pead ma ei anna.

16:27 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, suur aitäh! Juhtivkomisjoni ettepanekuni me veel jõuame, praegu on läbirääkimiste aeg, juhul kui fraktsioonide esindajad on huvitatud sõna võtma. Ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 580 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu 580 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 21. märtsi, minu andmetel kella 16-ni. Aitäh tänaste debattide, küsimuste ja vastuste eest! Kohtume homme siinsamas kell 10.

Istungi lõpp kell 16.28.